

دروس اختصاصی

۱۲۵۰
تست

هوش
و استعداد معلمی

۱۲۵۰
تست

مهارت معلمی
دین و زندگی

مولفان:
سید مهدی امام‌نیری
علیرضا اردستانی
سید پوریا طباطبایی

مولفان:
مرتضی محسنی کبیر
محمد رضایی بقاء

تهران، میدان انقلاب
نیش بازار چه کتاب
www.gajmarket.com

فهرست مطالب

تعلیم و تربیت اسلامی

۱	دین و زندگی دهم (درس ۹ انسانی) معادل درس ۸ ریاضی و تجربی)	۸	درسنامه و سؤالات	۴۹۲	پاسخ‌های تشریحی
۲	دین و زندگی دهم (درس ۱۰) ویژه رشته انسانی)	۲۹	درسنامه و سؤالات	۴۹۸	پاسخ‌های تشریحی
۳	دین و زندگی دهم (درس ۱۱ انسانی) معادل درس ۹ ریاضی و تجربی)	۴۲	درسنامه و سؤالات	۵۰۱	پاسخ‌های تشریحی
۴	دین و زندگی دهم (درس ۱۲ انسانی) معادل درس ۱۰ ریاضی و تجربی)	۶۶	درسنامه و سؤالات	۵۰۸	پاسخ‌های تشریحی
۵	دین و زندگی دهم (درس ۱۳ انسانی) معادل درس ۱۱ ریاضی و تجربی)	۹۳	درسنامه و سؤالات	۵۱۶	پاسخ‌های تشریحی
۶	دین و زندگی دهم (درس ۱۴ انسانی) معادل درس ۱۲ ریاضی و تجربی)	۱۱۱	درسنامه و سؤالات	۵۲۱	پاسخ‌های تشریحی
۷	دین و زندگی یازدهم (درس ۱۶ انسانی) معادل درس ۱۱ ریاضی و تجربی)	۱۳۰	درسنامه و سؤالات	۵۲۷	پاسخ‌های تشریحی
۸	دین و زندگی یازدهم (درس ۱۷ انسانی) معادل درس ۱۲ ریاضی و تجربی)	۱۵۱	درسنامه و سؤالات	۵۳۳	پاسخ‌های تشریحی
۹	دین و زندگی یازدهم (درس ۱۸ انسانی) معادل درس ۱۲ ریاضی و تجربی)	۱۶۸	درسنامه و سؤالات	۵۳۷	پاسخ‌های تشریحی

مهارت معلمی

۱۰	مهارت معلمی (فصل اول)	۱۸۰	درسنامه و سؤالات	۵۳۹	پاسخ‌های تشریحی
۱۱	مهارت معلمی (فصل دوم)	۱۹۸	درسنامه و سؤالات	۵۴۴	پاسخ‌های تشریحی
۱۲	مهارت معلمی (فصل سوم)	۲۴۳	درسنامه و سؤالات	۵۵۷	پاسخ‌های تشریحی

هوش و استعداد معلمی

۱	هوش کلامی (معنی مستقیم واژگان)	۲۷۸	درسنامه و سؤالات	۵۶۴	پاسخ‌های تشریحی
۲	هوش کلامی (معنی واژه در حروف پراکنده)	۲۸۲	درسنامه و سؤالات	۵۶۴	پاسخ‌های تشریحی
۳	هوش کلامی (آرایش حروف و واژگان - کدگذاری)	۲۸۵	درسنامه و سؤالات	۵۶۵	پاسخ‌های تشریحی

هوش کلامی ۶
(چیدمان منطقی واژگان در جمله)

۲۹۴	درسنامه و سؤالات
۵۶۸	پاسخ‌های تشریحی

هوش کلامی ۹
(تضعیف و تقویت مطلب)

۳۱۸	درسنامه و سؤالات
۵۷۳	پاسخ‌های تشریحی

هوش محاسباتی ۱۲
(دنباله‌های عددی - الگویابی)

۳۴۴	درسنامه و سؤالات
۵۸۲	پاسخ‌های تشریحی

هوش محاسباتی ۱۵
(نسبت، تناسب و درصد)

۳۵۹	درسنامه و سؤالات
۵۹۲	پاسخ‌های تشریحی

هوش محاسباتی ۱۸
(گزاره‌های منطقی، استدلال و استنتاج)

۳۷۲	درسنامه و سؤالات
۶۰۳	پاسخ‌های تشریحی

هوش تجسمی دوبعدی ۲۱
(کشف روابط گروه‌های شکلی)

۴۳۷	درسنامه و سؤالات
۶۲۵	پاسخ‌های تشریحی

هوش تجسمی سه‌بعدی ۲۴
(مکعب و تاس)

۴۶۲	درسنامه و سؤالات
۶۳۲	پاسخ‌های تشریحی

هوش کلامی ۵
(رابطه بین واژگان)

۲۹۲	درسنامه و سؤالات
۵۶۷	پاسخ‌های تشریحی

هوش کلامی ۸
(درک مطلب)

۲۹۷	درسنامه و سؤالات
۵۶۸	پاسخ‌های تشریحی

هوش کلامی ۱۱
(چیدمان و شرط)

۳۴۱	درسنامه و سؤالات
۵۸۰	پاسخ‌های تشریحی

هوش محاسباتی ۱۴
(تحلیل و طبقه‌بندی متغیرها)

۳۵۵	درسنامه و سؤالات
۵۸۹	پاسخ‌های تشریحی

هوش محاسباتی ۱۷
(حل مسائل عددی و شمارش)

۳۷۰	درسنامه و سؤالات
۶۰۲	پاسخ‌های تشریحی

هوش تجسمی دوبعدی ۲۰
(کشف روابط در جدول‌ها)

۴۱۹	درسنامه و سؤالات
۶۲۰	پاسخ‌های تشریحی

هوش تجسمی دوبعدی ۲۳
(تکمیل شکل - الگوهای تکمیل شکل)

۴۵۶	درسنامه و سؤالات
۶۳۱	پاسخ‌های تشریحی

هوش تجسمی سه‌بعدی ۲۶
(تا و سوراخ)

۴۸۰	درسنامه و سؤالات
۶۳۸	پاسخ‌های تشریحی

هوش کلامی ۴
(پر کردن جای خالی متن با واژگان)

۲۸۹	درسنامه و سؤالات
۵۶۶	پاسخ‌های تشریحی

هوش کلامی ۷
(چیدمان منطقی جمله‌ها)

۲۹۵	درسنامه و سؤالات
۵۶۸	پاسخ‌های تشریحی

هوش کلامی ۱۰
(نتیجه‌گیری از گزاره‌های منطقی)

۳۳۱	درسنامه و سؤالات
۵۷۶	پاسخ‌های تشریحی

هوش محاسباتی ۱۳
(محاسبات ریاضی پایه)

۳۴۹	درسنامه و سؤالات
۵۸۵	پاسخ‌های تشریحی

هوش محاسباتی ۱۶
(هندسه)

۳۶۵	درسنامه و سؤالات
۵۹۸	پاسخ‌های تشریحی

هوش تجسمی دوبعدی ۱۹
(کشف روابط و تفاوت‌ها)

۳۸۳	درسنامه و سؤالات
۶۰۸	پاسخ‌های تشریحی

هوش تجسمی دوبعدی ۲۲
(ارتباط شکل‌ها - شمارش)

۴۴۷	درسنامه و سؤالات
۶۲۷	پاسخ‌های تشریحی

هوش تجسمی سه‌بعدی ۲۵
(حجم‌های ترکیبی و پیچیده)

۴۷۴	درسنامه و سؤالات
۶۳۷	پاسخ‌های تشریحی

تعلیم و

تربیت اسلامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
(الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ * عَلَّمَهُ الْبَيَانَ)

اثر پیش رو حاصل تلاش شبانه‌روزی برای ارائه مناسب و کارآمد محتوای درس تربیت و تعلیم اسلامی جهت آمادگی کنکور دانشگاه فرهنگیان شامل درس‌های دین و زندگی پایه‌های دهم و یازدهم ویژه رشته‌های تجربی، ریاضی و انسانی و فصل‌های اول تا سوم کتاب مهارت‌های معلمی استاد محسن قرائتی است. جهت پی بردن به عمق اثرگذاری این اثر و استفاده بهتر از آن به نکته‌های زیر توجه کنید:

راهنمای استفاده از کتاب:

- ۱ چشم‌انداز: بیان اهداف اصلی و فرعی هر درس یا فصل
- ۲ مشاوره: بیان میزان اهمیت هر درس در آزمون، نکات مهم‌تر درس و اطلاعات مربوط به آیات، احادیث و اشعار
- ۳ سبک مطالعه: اولویت‌بندی در خواندن مطالب درس و بیان روش فهم بهتر مفاهیم
- ۴ ساختار کلی: بیان عناوین کلی و موارد مهم هر درس برای نظم و مهندسی ذهن پیش از آغاز به مطالعه
- ۵ ایستگاه آیه: شامل ۱- بیان موضوع کلی هر آیه ۲- ترجمه کلمه به کلمه و روان الفاظ قرآنی ۳- پیام‌های مختلف، ترکیبی و ارتباطی همراه با مشخص کردن کلیدواژه مرتبط در آن آیه به ترتیب اهمیت و تبادر به ذهن ۴- مهم‌ترین کلیدواژه هر آیه.
- ۶ ایستگاه حدیث: شامل ۱- موضوع کلی احادیث عربی و فارسی ۲- پیام‌های مختلف، ترکیبی و ارتباطی ۳- کلیدواژه‌های مهم هر حدیث.
- ۷ ایستگاه شعر: شامل ۱- موضوع کلی شعر ۲- پیام‌های مختلف، ترکیبی و ارتباطی ۳- کلیدواژه‌های مهم ادبیات.
- ۸ ایستگاه حکایت یا روایت تاریخی: شامل حکایت‌ها یا نقل قول‌های بزرگان و صحابه با ذکر موضوع کلی، پیام‌های مربوط و کلیدواژه‌های مهم آن.
- ۹ تلنگر: بیان نکات مشابه و گمراه‌کننده درس‌ها و دام‌های آموزشی در تست‌ها برای رفع چالش‌های داوطلبان در پاسخ‌گویی به سؤالات تستی و مطرح نمودن نکات ترکیبی عمیق‌تر و ظریف‌تر میان درس‌های پایه دهم و یازدهم و مهارت معلمی.
- ۱۰ نکته راهبردی: نکات کلی و میانبر برای درک بهتر مفاهیم مهم درس جهت سرعت بیشتر در تست‌زنی.
- ۱۱ مرور سریع: طبقه‌بندی برخی از مفاهیم حجیم درس برای سهولت در یادگیری
- ۱۲ پاسخ‌گویی به تمام سؤالات کتاب درسی: شامل سؤالات ۱- ابتدا و میان درس ۲- تدبیر و تفکر در آیات ۳- فعالیت کلاسی ۴- خودارزیابی ۵- اندیشه و تحقیق و ... بر مبنای کتاب راهنمای معلم.
- ۱۳ رابطه علی و معلولی: ارائه روابط علت‌ها و معلول‌ها، شرط‌ها و مشروط‌ها که در متن درسنامه، داخل پیرانتزها آمده است، به طور کلی پوشش‌دهنده این نوع از سؤالات کنکور است.
- ۱۴ اصطلاحات و مفاهیم کلیدی: آشنایی با بعضی اصطلاحات معارف دینی به جهت پاسخ‌گویی راحت‌تر به سؤالاتی که الفاظ نامأنوس دارد.

- ۱۵ **رویکردی جدید به موضوع و حفظ آیات:** رویکرد کاربردی به آیات در جهت پاسخ به سؤالات مربوط به حفظ ادامه آیه که در سال‌های اخیر بیش‌تر مورد نظر طراحان کنکور بوده است.
- ۱۶ **رویکردی جدید به موضوع و حفظ احادیث:** پرسش‌هایی مطرح شده است که از شما دانستن ادامه احادیث را می‌خواهد.
- ۱۷ **درس در یک نگاه:** ارائه نموداری هر درس جهت مطالعه سریع و مرور قبل از آزمون.
- ۱۸ **پاورقی‌ها:** بعضی از مطالب که نیاز به توضیح بیش‌تر دارد و در فهم مطالب مؤثر است، هم‌چنین عبارات عربی برخی از آیات که در کتاب درسی فقط فارسی آن‌ها ذکر شده و هم‌چنین پاورقی‌های مورد نیاز از کتاب مهارت معلمی آورده شده است.
- ۱۹ **بخش تست‌های تألیفی، سطح ۱: دانشی (ادراک و خط به خط):** همه متن کتاب‌ها را خط به خط و صفحه به صفحه به صورت بهینه پوشش می‌دهد و حتی تمرین‌هایی از قبیل فعالیت کلاسی، اندیشه و تحقیق، تدبر، بررسی و ... که از دیدگاه کنکور، ارزش سؤال داشته است، به صورت تست در آن گنجانده شده‌اند. ضمن این‌که از آوردن تست‌های تکراری یا ضعیف یا خلاف عرف کنکور، پرهیز شده است.
- ۲۰ **بخش تست‌های تألیفی، سطح ۲: تحلیلی، فرادانشی و مفهومی (تثبیت و تسلط):** در این بخش سؤالات به صورت مفهومی و دقیق آورده شده است که سطح بالاتری نسبت به سؤالات بخش قبلی دارد.
- ۲۱ **بخش تست‌های ترکیبی:** پس از بررسی دقیق هر درس، جهت ارتقای سطح تسلط خود، به ترکیب‌های ممکن از آن درس با سایر دروس که در گذشته مطالعه شده، پرداخته شود.
- ۲۲ **بخش تست‌های کنکوری:** همه سؤالات کنکوری قابل استفاده در سال‌های گذشته در صورت لزوم با توجه به تغییرات به روز شده و براساس کتاب‌های نظام جدید ارائه شده است تا به نگاه شما نسبت به دیدگاه طراحان کنکور، جامع‌نگری بخشیده شود.
- ۲۳ **پاسخ‌های کاملاً تشریحی:** پاسخ‌های تست‌ها به طور کامل و در صورت لزوم با ردّ گزینه‌ها و اشاره به ترجمه آیات آورده شده است و بخش‌های کلیدی و مرتبط‌تر با سؤال، به صورت رنگی مشخص شده‌اند که در رسیدن شما به پاسخ نهایی سرعت بیش‌تری بدهد.
- ۲۴ **در بخش کتاب مهارت معلمی:** از تست‌های درون متنی برای سنجش تسلط بر آموزه‌ها استفاده شده است. در پایان از دست‌اندرکاران انتشارات بین‌المللی گاج به‌ویژه مهندس محمد جوکار و جناب آقای ابوالفضل مزرعتی و سایر همکاران عزیز که در به ثمر رسیدن این اثر نقش ایفا نمودند، کمال قدردانی و تشکر را داریم و دعاگوی آنان هستیم.

چشم‌انداز

مشاوره

سبک مطالعه

آیکون‌های درسی

در این درس، جهت ثبات قدم در مسیر قرب الهی، چهار اقدام به ترتیب ذکر می‌شود و چگونگی و کیفیت اسوه قرار دادن برترین اسوه‌ها که همان پیامبر(ص) و اهل بیت (ع) ایشان هستند، معرفی می‌گردند.

این درس یک آیه با متن عربی، ۴ آیه با ترجمه فارسی، ۴ حدیث عربی و ۴ حدیث با ترجمه فارسی دارد و چون درس جدیدتری است، اهمیت ویژه‌ای دارد و در کنکور حدود ۱۴ سؤال بوده است.

دانستن تقدّم و تأخّر چهار اقدام برای ثبات قدم در مسیر قرب الهی و شناخت آیات و احادیث مربوط به این اقدامات ضروری است. هم‌چنین باید بدانید که اسوه قرار دادن معصومین (ع) در چه اموری است و به چه معناست، و هر دو سؤال اهمیت ویژه‌ای در این درس دارد.

توجه

تلاشگر

جواب

تعریف

نتیجه

مثال

نکته

سوال

دین و زندگی

دهم

آهنگ سفر

درس نهم

معادل درس ۸ دهم ریاضی و تجربی

ساختار کلی درس

آهنگ سفر

اقدامات لازم برای ثبات قدم در مسیر بندگی

تصمیم و عزم برای حرکت
عهد بستن با خدا
مراقبت
محاسبه و ارزیابی

عزم قوی
عزم ضعیف

چگونگی اسوه قرار دادن برترین اسوه‌ها = پیامبر (ص) و اهل بیت ایشان (ع) پیروی و متابعت در امور ثابت زندگی
پیروی در حدّ توان

مقدمه

ایستگاه حدیث ●●● موضوع کلی: عزم خواستار خدا، توشه مسافر کوی خدا

امام کاظم (ع) می‌فرماید: «خدایا! می‌دانم که بهترین توشه مسافر کوی تو، عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار تو شده باشد.» (مفاتیح‌الجنان)

۱. جهت حرکت به سوی هدف اصلی زندگی انسان، یعنی تقرب الهی، عزم و تصمیم قوی لازم است.
۲. اولین اقدام برای ثبات قدم در مسیر قرب الهی، تصمیم و عزم برای حرکت است که با آیه «وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ» مرتبط است.

- اکنون که با آینده انسان در جهان آخرت آشنا شدیم و دانستیم که:
 - سرنوشت ابدی انسان‌ها براساس اعمال آنان در دنیا تعیین می‌شود (علت)، لازم است تا در این دنیا قدم در مسیری بگذاریم که موفقیت آن حتمی باشد و سرانجام و آخرتی آباد را برای ما رقم بزند. (معلول) **تجربی ۱۴۰۰**
 - از آن‌جا که هدف از خلقت انسان، رسیدن به مقام قرب خداوند است، پس در حقیقت، او مسیر و هدف اصلی زندگی ماست. هر کس این نکته را دریابد و زندگی خود را در مسیر این هدف قرار دهد (شرط)، در دنیا زندگی لذت‌بخش و مطمئن و در آخرت رستگاری ابدی را به‌دست خواهد آورد. (مشروط)
 - البته برای رسیدن به چنین هدف بزرگ و برتری (رسیدن به مقام قرب الهی)، لازم است ۱. برنامه‌ریزی کنیم (علت) و ۲. قدم در راهی بگذاریم که سرانجامی این‌گونه زیبا داشته باشد و در راهی قرار نگیریم که خود را گرفتار آتش دوزخ کرده باشیم (معلول). پس لازم است بدانیم:
- ؟ برای آن‌که در این برنامه‌ریزی موفق شویم، چه اقدامات و کارهایی باید انجام دهیم؟
- ؟ برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و هم‌چنین برای ثابت‌قدم ماندن در این راه، شایسته است اقداماتی (۴ اقدام) را انجام دهیم.

۱. دقت شود، این حدیث مربوط به قبل از شروع درس است.

اقدامات مهم برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و ثابت قدم ماندن در این راه

۱. تصمیم و عزم برای حرکت ۲. عهد بستن با خدا ۳. مراقبت ۴. محاسبه و ارزیابی

۱. تصمیم و عزم برای حرکت

عزم به معنای اراده و تصمیم بر انجام کاری است.

- آدمی با عزم خویش (علت)، آنچه را که انتخاب کرده است، عملی می‌سازد (معلول).
- البته عزم و اراده انسان‌ها متفاوت است.
- **نتایج عزم قوی:** هر قدر عزم قوی‌تر باشد، (علت) رسیدن به هدف آسان‌تر است (معلول).
- **نکته راهبردی:** میان قوت عزم و سهل‌الوصول شدن هدف، «رابطه مستقیم» برقرار است.
- **نشانه‌های عزم قوی:** ۱. استواری بر هدف، ۲. شکیبایی و ۳. تحمل سختی‌ها برای رسیدن به آن هدف، از آثار عزم قوی است. کارهای بزرگ، عزم‌های بزرگ می‌خواهد. (رابطه مستقیم)
- **نشانه‌های عزم ضعیف:** آنان که عزم ضعیفی دارند، در برابر تندباد حوادث تاب نمی‌آورند و مشکلات راه، آنان را به عقب‌نشینی وادار می‌کند.
- اما آنان که عزم قوی دارند، ۴. سرنوشت را به دست حوادث نمی‌سپارند و ۵. با قدرت به سوی هدف قدم برمی‌دارند.
- به همین جهت (داشتن عزم قوی) بعد از سفارش‌هایی که لقمان حکیم به فرزندش می‌کند و راه و رسم زندگی را به او نشان می‌دهد، به وی می‌گوید:

ایستگاه آیه... موضوع کلی: شکیبایی، نشانه عزم قوی در کارها

لَقَمَانَ، ۱۷	وَ	اصْبِرْ	عَلَىٰ	مَا	اَصَابَكَ	إِنَّ	ذَلِكَ	مِنْ	عَزْمِ	الْأُمُورِ
ترجمه کلمه به کلمه	و	صبر کن	بر	آنچه	رسید به تو	قطعاً	آن	از	عزم	در کارهاست.
ترجمه روان	بر آنچه (در این مسیر) به تو می‌رسد صبر کن که این از عزم و اراده در کارهاست.									

۱. طبق فرمان لقمان به فرزندش، اولین اقدام برای ثبات قدم در مسیر قرب الهی، داشتن تصمیم و عزم قوی برای حرکت است. «عزم الأمور»
۲. از نشانه‌های عزم قوی در انسان، سعه صدر و استواری بر هدف و شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به آن و نسپردن سرنوشت به دست حوادث و با قدرت قدم برداشتن است. «اصبر» زبان ۹۹
۳. صبر کردن در برابر مصائب برای انجام فرمان‌های خدا (به خصوص در تبلیغ دین و امر به معروف و نهی از منکر) ضروری است. «اصبر»
۴. پدر حکیم، رسیدن سختی به فرزندش را می‌پذیرد: «اصابك» و فرمان صبر می‌دهد. «اصبر»

مرور سریع مقایسه انسان‌های دارای عزم قوی و ضعیف:

دارای عزم قوی	دارای عزم ضعیف
استواری بر هدف	تاب نیاوردن در برابر تندباد حوادث
شکیبایی	عقب‌نشینی در برابر مشکلات راه
تحمل سختی‌ها برای رسیدن به هدف	
نسپردن سرنوشت به دست حوادث	
حرکت با قدرت به سوی هدف	

ایستگاه تست

۱. امام موسی کاظم (ع) بهترین توشه مسافر کوی الهی را چه چیزی معرفی کرده است و بیانگر کدامین گام در مسیر قرب الهی است؟

۱. عهد و پیمان بستن با خدای متعال - دومین
۲. عهد و پیمان بستن با خدای متعال - اولین
۳. تصمیم و عزم برای حرکت - اولین
۴. تصمیم و عزم برای حرکت - دومین

پاسخ ۳ امام موسی کاظم (ع) می‌فرماید: «خدایا! می‌دانم بهترین توشه مسافر کوی تو عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار تو شده باشد» که این عبارت به اولین گام در مسیر قرب الهی و ثابت قدم ماندن در این راه اشاره دارد، یعنی همان «تصمیم و عزم برای حرکت»

- کسی که راه رستگاری را که همان قرب به خداست، شناخته و می‌خواهد در این مسیر قدم بگذارد (علت)، با خدای خود پیمان می‌بندد (معلول) که آن چه خداوند برای رسیدن به این هدف مشخص کرده است، یعنی واجبات (فرائض) الهی را، انجام دهد و خداوند را خوشنود سازد؛ هم‌چنین از انجام آن چه که ما را از این هدف دور می‌سازد، یعنی کارهای حرام (محرمات)، اجتناب کند.
- چقدر زیباست که خداوند، راه رستگاری ما را با رضایت خود همراه (قرین) ساخته است؛ یعنی وقتی خدا از ما راضی خواهد بود (معلول و مشروط) که ما در مسیر رستگاری و خوشبختی خود گام برداریم (علت و شرط)؛ و آن‌گاه از ما ناخشنود خواهد بود (معلول و مشروط) که به خود ظلم کنیم و در مسیر هلاکت خود قدم گذاریم (علت و شرط).

درباره عهد با خدا، خوب است دو پیشنهاد زیر را انجام دهیم:

- اول: برای عهد بستن، بهترین زمان‌ها را انتخاب کنیم. بعد از نماز، شب‌های قدر و شب یا روز جمعه زمان‌های خوبی برای عهد بستن با خدا هستند.
- دوم: عهد و پیمان (میثاق) خود را در زمان‌های معینی، مانند آخر هر هفته، آخر هر ماه یا شب قدر هر سال، تکرار کنیم (علت) تا استحکام بیش‌تر پیدا کند و به فراموشی سپرده نشود (معلول).

تدبر در ترجمه آیات زیر بیندیشید و بر اساس آن به سؤالات زیر پاسخ دهید.

ایستگاه آیه ●●●● موضوع کلی: پاداش وفا به عهد الهی	
فتح، ۱۰	«و هر که به عهدی که با خدا بسته وفادار بماند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.» ^۱
تذکره	۱. پاداش عظیم الهی (معلول)، نصیب و بهره وفاداران به عهد الهی است. (علت)
	۲. این آیه به دومین اقدام جهت ثبات قدم در مسیر قرب الهی، یعنی «عهد بستن با خدا» اشاره دارد.
	۳. وقتی خدا از ما راضی خواهد بود که ما در مسیر رستگاری و خوشبختی خود گام برداریم.

ایستگاه آیه ●●●● موضوع کلی: نتایج اخروی عهدشکنی با خدا	
آل عمران، ۷۷	«کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشند، آن‌ها بهره‌ای در آخرت نخواهند داشت؛ و خداوند با آن‌ها سخن نمی‌گوید و به آنان در قیامت نمی‌نگرد و آن‌ها را [از گناه] پاک نمی‌سازد و عذاب دردناکی برای آن‌هاست.» ^۲
تذکره	۱. این آیه، بیانگر دومین اقدام در جهت ثبات قدم در مسیر قرب الهی، یعنی «عهد بستن با خدا» است.
	۲. این آیه آنان را که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشند (پیمان‌شکنان)، به پنج نوع قهر الهی تهدید می‌کند: الف) زیان و بی‌بهرگی در آخرت، ب) محرومیت از هم‌صحبتی (مصاحبت) با خداوند، ج) محرومیت از نگاه لطف الهی، د) محرومیت از پاکی، هـ) گرفتار شدن به عذاب دردناک. هنر ۹۹
	۳. سوگند دروغ خوردن به بهانه بهای اندک دنیاپرستی، انسان را مشمول عذاب دردناک می‌کند. لذا گناهی کبیره است.
	۴. بی‌اعتنایی انسان به تعهدات الهی، سبب بی‌اعتنایی خدا به اوست و رفتار متقابل الهی را به دنبال دارد.

ایستگاه آیه ●●●● موضوع کلی: لزوم وفای به عهد الهی	
بقره، ۴۰	«به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم.» ^۳
تذکره	۱. لزوم «عهد بستن با خدا» و وفای به آن از اقدامات لازم جهت ثبات قدم در مسیر قرب الهی است.
	۲. بهره‌گیری از الطاف خداوند، مشروط به گام برداشتن در مسیر عهدها و تکالیف الهی است.
	۳. اگر مطیع خدا باشیم، خداوند نیز خواسته‌های ما را اجابت می‌کند. (اجابت دوطرفه)

الف) آنان که در زندگی پیمان‌های خود با خدا را می‌شکنند، به چه عاقبتی دچار می‌شوند؟

۱. بی‌نیبی و بی‌بهرگی در آخرت ۲. محرومیت از سخن گفتن و نگاه خدا به آنان ۳. محرومیت از طهارت و پاکی ۴. عذاب دردناک

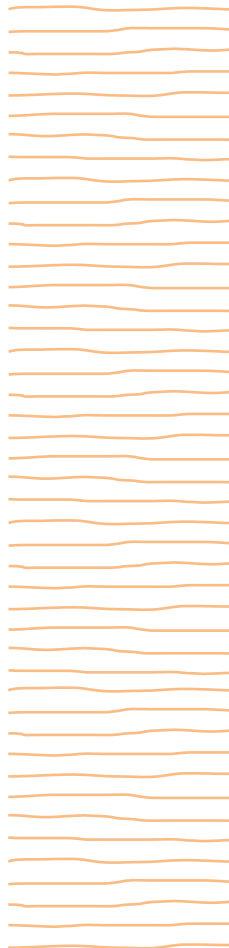
ب) عمل به عهد و پیمان‌های خود با خدا، چه ثمراتی دارد؟

۱. پاداش عظیم در آخرت ۲. وفای خدا به پیمان‌ش با انسان

۱. «... وَ مَن أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ عَلَیْهِ اللَّهُ فَسَوْتِیهِ أَجْرًا عَظِیْمًا»

۲. «إِنَّ الدِّینَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَ أیمانِهِمْ ثُمَّ قَلِیْلًا أَوْلَیْكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِی الْآخِرَةِ وَ لَا یَكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَ لَا یَنْظُرُ إِلَیْهِمْ یَوْمَ الْقِیَامَةِ وَ لَا یُزَكِّیهِمْ وَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِیْمٌ»

۳. «... وَ أَوْفُوا بِعَهْدِی أَوْفَی بَعْدِکُمْ ...»

۲ در بیان قرآن کریم، هرکس که نسبت به عهده‌ی که با خدا بسته وفا کند، چه بازتابی دارد و در کلام علوی زیرک‌ترین انسان دارای کدام ویژگی می‌باشد؟

- ۱ به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد - از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.
- ۲ به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد - بهتر از دیگران خود را برای مرگ و آخرت آماده می‌کند.
- ۳ در بهشت برین پاداش داده خواهد شد - بهتر از دیگران خود را برای مرگ و آخرت آماده می‌کند.
- ۴ در بهشت برین پاداش داده خواهد شد - از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.

پاسخ ۱ در آیه ۱۰ سورة فتح می‌خوانیم: «و هر کس که نسبت به عهده‌ی که با خدا بسته وفا کند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد». و از امیرالمؤمنین علی (ع) پرسیدند: زیرک‌ترین انسان کیست؟ فرمود: «کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد».

۳. مراقبت

- باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد (علت)، رضایت خدا را در پی دارد (معلول) و شکستن پیمان (علت)، شرمندگی در مقابل او را به دنبال می‌آورد (معلول)؛ عهده‌ی که ابتدا بسته می‌شود، مانند نوزادی است که باید از او «مراقبت» شود (علت) تا با عهدشکنی، آسیب نبیند (معلول).
- نکته راهبردی: تشبیه‌های کتاب درسی بسیار مهم تلقی می‌شوند. مثلاً عهد بسته‌شده از ابتدا، همانند نوزاد است. وجه شباهت نیز «نیاز به مراقبت» می‌باشد.

ایستگاه حدیث ●●● موضوع کلی: آفت عزمها

امام علی (ع) می‌فرماید: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم‌گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.» (غررالحکم و دررالکلم)

۱. سستی و از هم‌گسیختگی تصمیم‌ها، معلول آفت افتادن به جان عهد است. یکی از این آفات، گذر ایام است. زبان ۹۸ و ریاضی ۱۴۰۰
۲. گذر زمان (دهر) در عمل کردن به عهد بسته‌شده، موجب فراموشی و غفلت از کارها و شکستن پیمان می‌شود و در نهایت شرمندگی در برابر خداوند را به دنبال دارد.
۳. عهده‌ی که ابتدا بسته می‌شود، همچون نوزادی است که نیازمند «مراقبت» است. امیر مؤمنان (ع) یکی از راه‌های مراقبت را، زودتر انجام دادن تصمیم و عدم تأخیر در آن بیان می‌کند.

کسی که عهد می‌بندد که هر روز پس از نماز صبح، یک صفحه قرآن بخواند، او باید مراقب باشد که:

۱. کارهای دیگر، او را به خود مشغول نکند.
۲. تصمیم خود را فراموش نکند. (با تکرار عهد)
۳. و نیز عواملی که سبب سستی در اجرای این تصمیم می‌شود، از سر راه بردارد.

۴. محاسبه و ارزیابی

- بعد از مراقبت (مقدم)، نوبت محاسبه (مؤخر) است (علت) تا ۱. میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به‌دست آید و ۲. عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود (معلول). بعد از محاسبه، اگر معلوم شود که در انجام عهد خود موفق بوده‌ایم (علت)، خوب است خدا را سپاس (حمد) بگوییم و شکرگزار او باشیم (معلول)؛ زیرا می‌دانیم که او بهترین پشتیبان ما در انجام پیمان‌هاست (علت).
- اما اگر معلوم شود که سستی ورزیده‌ایم (علت)، خود را سرزنش کنیم و مورد عتاب قرار دهیم و از خداوند طلب بخشش کنیم و با تصمیم قوی‌تر، دوباره با خداوند عهد ببندیم و وارد عمل شویم. (معلول)
- یادمان باشد که یک حسابرسی بزرگ در قیامت در پیش داریم و اگر خودمان در این‌جا (دنیا) به حساب خود نرسیم (شرط)، در قیامت به طور جدی

اعمال ما را محاسبه خواهند کرد. (مشروط) ریاضی ۱۴۰۳

ایستگاه حدیث ●●● موضوع کلی: سبقت در حسابرسی

(وسائل الشیعه)

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «حاسبوا أنفسکم قبل أن تُحاسَبوا».

ترجمه: «به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از این‌که به حساب شما برسند.»

۱. اگر در دنیا به حساب خود رسیدگی و آن راه، ارزیابی و محاسبه نکنیم و از حسابرسی بزرگ قیامت غافل شویم، در عالم آخرت دچار زیان‌کاری و مواجه شدن با حسابرسی بزرگ الهی خواهیم شد.
۲. حسابرسی از نفس در دنیا باید مقدم بر محاسبه و ارزیابی قیامت صورت گیرد.
۳. ثمره رعایت این حدیث نبوی، در احادیث علوی ذکر شده است: «من حاسب نفسه وقف علی عیوبه و احاط بذنوبه و استقال الذنوب و اصلح العیوب» و «من حاسب نفسه سعد» و «ثمره المحاسبة صلاح النفس» **تجربی ۹۹**
۴. روش عمل به این حدیث نبوی با توجه به این حدیث علوی است که: «چون صبح تا شب به کار و زندگی پرداخت، در شب به خود برگردد و بگوید: «ای نفس!...»». **انسانی ۹۹**

● **پیشنهاد:** بهتر است، هر شب کارهای روز خود را ارزیابی کنیم و در پایان هفته نیز به حساب آن هفته، رسیدگی کنیم. هم‌چنین، سالی یک‌بار برنامه سال خود را مرور کنیم؛ یکی از بهترین زمان‌های محاسبه سالانه، شب‌های قدر ماه مبارک رمضان است تا بتوانیم براساس آن، تصمیم‌های بهتری برای آینده بگیریم.

شب‌های قدر

۱. بهترین زمان‌ها برای عهد بستن با خدا
۲. بهترین زمان‌ها برای تکرار عهد با خدا
۳. بهترین زمان‌ها برای محاسبه سالیانه اعمال

ایستگاه حدیث ●●● موضوع کلی: زیرک، حساب‌گر است

از امیرالمؤمنین علی (ع) پرسیدند:

زیرک‌ترین انسان کیست؟

فرمود: «کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.»

پرسیدند: چگونه؟

فرمود: «چون صبح تا شب به کار و زندگی پرداخت، در شب به خود برگردد و بگوید: ای نفس! امروز روزی بود که بر تو گذشت و دیگر باز نمی‌گردد. خدا درباره این روز از تو خواهد پرسید که آن را چگونه گذراندی و در آن چه کردی؟ آیا به یاد او و سپاس از او بودی؟ آیا گره از کار فرو بسته مؤمنی گشودی؟ آیا گرد غم از چهره‌ای زدودی؟ آیا...؟»
(بحارالانوار)

۱. از نشانه‌های زیرکی، محاسبه نفس (محاسبه النفس) در دنیا برای بعد از مرگ است.

۲. مواردی که باید در حساب کشیدن از نفس مدنظر باشند: بازگشت‌ناپذیر بودن روز، نحوه گذران عمر، سپاسگزاری و یاد خدا، دستگیری از مؤمنان، زدودن غم از دل‌ها.

۳. یکی از زمان‌های بسیار مناسب برای محاسبه و ارزیابی، هر شب است که باید در آن حسابرسی را تکرار کرد.

۴. کیفیت محاسبه و ارزیابی باید همراه با مخاطب قرار دادن و زیر سؤال بردن نفس باشد.

پس از مراقبه، نوبت محاسبه است و پس از محاسبه در صورت کوتاهی و سستی ورزیدن، «معاتبه» یا سرزنش، ملامت و عتاب صورت می‌گیرد.

تفکر در احادیث در ادامه، سه سخن از امام علی (ع) آمده است. در این سخنان تأمل کنید و آثاری که آن حضرت برای بیان فرموده است، استخراج کنید.

ایستگاه حدیث ●●● موضوع کلی: اصلاح عیب‌ها و تسلط بر گناهان در اثر محاسبه

«مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَّ عَلَى عَيْبِهِ وَ أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ وَ اسْتَقَالَ الذُّنُوبَ وَ اصْلَحَ الْعُيُوبَ.»

ترجمه: هر کس خودش را محاسبه کند، بر عیب‌های خویش آگاه می‌گردد و به گناهانش پی می‌برد و گناهان را جبران می‌کند و عیب‌ها را اصلاح می‌کند.

۱. محاسبه و ارزیابی عملکرد خود، از اقدامات لازم برای ثبات قدم در مسیر قرب الهی است.

۲. آگاه شدن بر عیب‌ها و اصلاح آن‌ها و پی بردن به گناهان و جبران آن‌ها، معلول محاسبه النفس است.

ایستگاه حدیث ●●● موضوع کلی: اصلاح‌گری نفس در اثر محاسبه

«تَمَرَةُ الْمُحَاسَبَةِ صَلاَحُ النَّفْسِ.»

ترجمه: نتیجه محاسبه، اصلاح نفس است.

۱. محاسبه النفس، چهارمین گام از اقدامات لازم جهت ثابت قدم ماندن در مسیر رسیدن به تقرب خداست.
۲. نتیجه محاسبه، اصلاح خویش است؛ لذا با عبارت «أَصْلَحَ الْغُيُوبَ» مرتبط است.

ایستگاه حدیث ●●● موضوع کلی: سعادت‌مندی در اثر محاسبه

«مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ سَعِدَ.»

ترجمه: هر کس از نفس خویش حساب بکشد (محاسبه کند)، خوشبخت می‌شود.

۱. انسانی که از نفس خویش حساب بکشد، به استواری گام‌های خود در مسیر قرب الهی کمک قابل توجهی کرده است.
۲. سعادت و خوشبختی دنیا و آخرت انسان، در گرو محاسبه و رسیدگی به نفس است.

پیام	حدیث
آثار محاسبه: ۱. آگاه شدن بر عیب‌های خویش و اصلاح آن ۲. پی بردن به گناهان و جبران و توبه‌کردن از آن	۱. مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَّ عَلَىٰ عُيُوبِهِ وَ أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ وَ اسْتَقَالَ الذُّنُوبَ وَ أَصْلَحَ الْغُيُوبَ
نتیجه محاسبه: اصلاح خویش	۲. تَمَرَةُ الْمُحَاسَبَةِ صَلاَحُ النَّفْسِ
نتیجه محاسبه: خوشبختی و رستگاری ریاضی ۱۴۰۳	۳. مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ سَعِدَ

ایستگاه تست

۳ باهوش‌ترین انسان‌ها در کلام علوی به چه کسانی اطلاق می‌گردد و با توجه به آیه ۴۰ سوره بقره، نتیجه و بازتاب وفاداری عهد انسان با خدا چیست؟

- ۱ آنان که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند - وفای به عهد متقابل خداوند
- ۲ آنان که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند - دریافت پاداش عظیم
- ۳ کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد - دریافت پاداش عظیم
- ۴ کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد - وفای به عهد متقابل خداوند

پاسخ ۴ در کلام امیرالمؤمنین (ع) می‌خوانیم که: «زیرک‌ترین (باهوش‌ترین) انسان‌ها کسی است که «از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد» و همچنین در آیه ۴۰ سوره بقره می‌خوانیم: «به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم» = وفای به عهد متقابل خداوند.

پیامبر و اهل بیت ایشان، برترین اسوه‌ها

- برای حرکت در مسیر هدف (تقرب به خداوند)، وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده‌اند، بسیار ضروری است؛ زیرا وجود این الگوها (علت)، اولاً به ما ثابت می‌کند که این راه موفقیت‌آمیز است؛ ثانیاً می‌توان از تجربه آنان استفاده نمود و مانند آنان عمل کرد و ثالثاً و از همه مهم‌تر این‌که می‌توان از آنان کمک گرفت و با دنباله‌روی از آنان سریع‌تر به هدف رسید. (معلول)
- از این رو (ضروری بودن وجود اسوه و الگو) قرآن کریم، پیامبر (ص) را به عنوان الگو معرفی می‌کند و می‌فرماید:

- جهت حرکت در مسیر هدف قرب الهی، وجود اسوه و الگویی مانند پیامبر (ص)، برای رسیدن به مقصد ضروری است.
- الگو قرار دادن رسول خدا (ص)، به ما موفقیت‌آمیز بودن راه را اثبات می‌کند و ما را از تجربه ایشان بهره‌مند می‌گرداند و با دنباله‌روی از ایشان سرعت عمل در رسیدن به هدف حاصل می‌گردد.
- برترین اسوه در حرکت به سوی قرب الهی، رسول خدا (ص) است که با متابعت از ایشان می‌توان به این غایت رسید.

● پیامبر (ص) نیز همواره از اهل بیت به عنوان انسان‌هایی برتر که مسیر زندگی را با موفقیت پیموده‌اند و پیروی از آنان موجب رستگاری و نجات انسان می‌شود، یاد کرده و ما را به الگو گرفتن از آنان دعوت کرده است.

قرآن کریم معرفی الگو ← پیامبر (ص) معرفی الگو ← اهل بیت (ع)

❓ ممکن است این سؤال به ذهن بیاید که چگونه می‌شود، انسان‌های بزرگی را که حدود ۱۴۰۰ سال قبل زندگی کرده‌اند، اسوه قرار داد؟

اسوه بودن آن بزرگان مربوط به اموری که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می‌کنند، نیست. وسایل حمل و نقل، وسایل خانه، امکانات شهری، شکل و جنس پارچه‌ها و لباس‌ها از این قبیل‌اند.

● اسوه بودن در اموری است که همواره برای بشر خوب و با ارزش بوده‌اند. عدالت، گذشت، فداکاری، مهربانی، داشتن نظم و برنامه در زندگی و ... از ارزش‌هایی است که همواره مورد احترام بشر بوده است و با گذشت زمان، حتی درک بهتری از آن‌ها نیز به دست آمده است. (امور ثابت و تغییرناپذیر) پیامبر و اهل بیت (ع) اسوه‌های انسانیت هستند و انسانیت، دیروز و امروز و فردا ندارد.

مثالی برای اسوه بودن پیامبر (ص)

ایستگاه حدیث ●●● موضوع کلی: اسوه بودن پیامبر (ص) در تقسیم اوقات

امام حسین (ع) از پدر گرامی خود (امام علی (ع)) نقل می‌کند که: «رسول خدا (ص) در منزل، اوقات خود را سه قسمت می‌کرد:

- قسمتی برای عبادت
- قسمتی برای اهل خانه
- قسمتی برای رسیدگی به کارهای شخصی؛ سپس آن قسمتی را که به خود اختصاص داده بود، میان خود و مردم تقسیم می‌کرد و مردم را به حضور می‌پذیرفت و به کارهایشان رسیدگی می‌کرد.»

۱. یکی از امور همیشگی، ثابت و لایتغیر که همواره برای بشر خوب و با ارزش بوده و هست و خواهد بود و حتی با گذشت زمان، درک بهتری هم از آن به دست می‌آید، برنامه‌ریزی و مدیریت زمان است.

۲. پیامبر (ص) در زمینه «زمان‌بندی»، الگویی است که آموزش می‌دهد که چگونه برای خدا، خانواده، مردم و خود باید وقت صرف نمود.

۳. در اولویت تخصیص زمان، خداوند مقدم است و سپس خانواده و سپس خود، که از وقت شخصی خود باید برای خدمت به خلق خدا فرصتی قرار داد.

● برنامه‌ریزی و تقسیم زمان، درس و الگویی همیشگی است که از این حدیث به دست می‌آید.

❓ هم‌چنین ممکن است این سؤال پیش آید که پیامبر (ص) یک انسان معصوم است؛ چگونه می‌توان ایشان را اسوه قرار داد و مثل او عمل کرد؟
 پاسخ این است که ما او را اسوه کامل خود قرار می‌دهیم؛ چون می‌دانیم هر کاری که انجام داده، درست بوده و مطابق دستور خداوند بوده است (برخورداری از عصمت). اما اسوه قرار دادن ایشان به این معنا نیست که ما عین او باشیم و در همان حد عمل کنیم، بلکه بدین معناست که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک‌تر کنیم.

ایستگاه حدیث ●●● موضوع کلی: تبیین نحوه پیروی از معصومین (ع)

امیرالمؤمنین (ع) درباره چگونگی پیروی از ایشان (رسول خدا (ص) و امامان (ع)) می‌فرماید:

«آگاه باش برای هر پیروی‌کننده‌ای، امام و پیشوایی است که باید از او تبعیت کند و از علم او کسب نور کند. هشیار باش، امام شما از دنیایش به دو لباس کهنه و از خوراکش به دو قرص نان کفایت کرده است. اما شما قطعاً توانایی این قناعت را ندارید؛ ولی با پرهیزکاری و کوشش [در راه خدا] و عفت و درستکاری مرا یاری کنید.»

۱. ساده‌زیستی و زندگی توأم با قناعت امیرالمؤمنین علی (ع)، الگو و سرمشقی برای تمام مسلمانان است و با آن‌که دقیقاً نمی‌توان عین ایشان عمل نمود، اما باید تلاش کرد تا در حدّ توان رفتار خود را به ایشان نزدیک کنیم.

۲. درخواست امام علی (ع) از شیعیان خود، رعایت تقوا، جهاد، عفاف و درستکاری است.

- دفتر برنامه‌ریزی: باید یک دفتر شخصی تهیه کنید و برنامه‌های خود را به طور منظم در آن یادداشت نمایید. بهتر است این دفتر شامل دو قسمت باشد:
 ۱. عهدهای کلی و اساسی که برای تمام زندگی بسته می‌شود.
 ۲. برنامه‌ها و عهدهای روزانه یا هفتگی
- بهتر است هر یک از این دو قسمت، دارای بخش‌های معین باشد که بتوانید به راحتی آن‌ها را پیگیری کنید و در آن اصلاحات لازم را به عمل آورید.

ایستگاه تست

۴ قرآن کریم نیکوترین اسوه را چه کسی یا کسانی معرفی می‌کند و در کلام علوی چگونگی پیروی از ایشان با یاری آن حضرت در

چه اموری بیان شده است؟

- ۱ رسول خدا (ص) - پرهیزکاری، کوشش، عفت و درستکاری
- ۲ اهل بیت (ع) - پرهیزکاری، کوشش، عفت و درستکاری
- ۳ رسول خدا (ص) - تصمیم و عزم، وفای به عهد و محاسبه
- ۴ اهل بیت (ع) - تصمیم و عزم، وفای به عهد و محاسبه

پاسخ ۱ در آیه ۲۱ سوره احزاب می‌خوانیم: «رسول خدا برای شما نیکوترین اسوه است» و پیامبر (ص) نیز همواره از اهل بیت به عنوان انسان‌هایی برتر که مسیر زندگی را با موفقیت پیموده‌اند و پیروی از آنان موجب رستگاری و نجات انسان می‌شود یاد کرده‌اند و ما را به الگو گرفتن از آنان دعوت کرده است. امیرالمؤمنین (ع) درباره چگونگی پیروی ایشان می‌فرماید: «... با پرهیزکاری و کوشش [در راه خدا] و عفت و درستکاری مرا یاری کنید.»

اندیشه و تحقیق

❓ برای ثابت قدم ماندن در مسیر قرب به خداوند چه اقداماتی لازم است؟

🔍 ۱. تصمیم و عزم برای حرکت ۲. عهد بستن با خدا ۳. مراقبت ۴. محاسبه و ارزیابی

❓ مقصود از این‌که رسول خدا (ص) برای مسلمانان اسوه است، چیست؟

🔍 یعنی هر کاری که ایشان انجام داده و کلیه سخنانشان درست و مطابق دستور خداوند بوده است و ما نیز باید در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک‌تر کنیم.

اصطلاحات و مفاهیم کلیدی

● تصمیم و عزم = اراده و قصد = اولین قدم در برنامه‌ریزی

● محاسبه = ارزیابی = چهارمین اقدام در برنامه‌ریزی که بعد از مراقبت است.

رویکردی جدید به موضوع و حفظ آیات

❓ لقمان حکیم به فرزندش در برابر سختی‌ها و مشکلات چه دستوری می‌دهد؟

🔍 ﴿وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ﴾: صبر و شکیبایی و تحمل سختی‌ها

❓ شکیبایی بر آن چه به انسان می‌رسد، نشانه چیست؟

🔍 ﴿إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾: عزم و اراده در کارها

❓ قرآن کریم چه کسی را به عنوان نیکوترین اسوه معرفی می‌کند؟

🔍 «رسول خدا (ص)»

❓ جهت تسریع حرکت در مسیر هدف بندگی و عبودیت، قرآن کریم رسول خدا (ص) را با چه عنوانی معرفی می‌کند؟

🔍 «نیکوترین اسوه»

❓ نتیجه اخروی وفاداری به عهد الهی چیست؟

🔍 «(خدا) به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.»

❓ فروختن پیمان الهی و سوگندها به بهای اندک، چه پیامدهای نامیمونی در آخرت به دنبال دارد؟

❖ «۱. آن‌ها بهره‌ای در آخرت نخواهند داشت، ۲. خداوند با آن‌ها سخن نمی‌گوید، ۳. به آنان در قیامت نمی‌نگرد و ۴. آن‌ها را (از گناه) پاک نمی‌سازد و ۵. عذاب دردناکی برای آن‌هاست.»

❓ بی‌بهرگی در آخرت، عدم تکلم خدا با انسان و ننگریستن به او و پاک نشدن از گناه و عذاب دردناک، مولود چیست؟

❖ «پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشند.»

❓ خداوند شرط اصلی وفا به پیمان‌هایش را چه چیزی اعلام می‌کند؟

❖ «به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید.»

«رویکردی جدید به موضوع و حفظ احادیث»

❓ آفت گذشت ایام در تصمیم‌ها چیست؟

❖ «موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.»

❓ چه چیزی موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود؟

❖ «گذشت ایام»

❓ مطابق فرموده پیامبر (ص)، حسابرسی مناسب، در چه زمانی باید صورت گیرد؟

❖ «قبل از این‌که به حساب شما برسند.»

❓ زیرک‌ترین انسان از دیدگاه امام علی (ع) چه کسی است؟

❖ «کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.»

❓ کسی که از خود و عملش برای بعد از مرگ حساب بکشد، از نگاه امام علی (ع) چه وصفی دارد؟

❖ «زیرک‌ترین انسان»

❓ نحوه محاسبه شبانه چگونه است و انسان چه سؤالاتی را باید از خود بپرسد؟

❖ «ای نفس! امروز روزی بود که بر تو گذشت و دیگر باز نمی‌گردد. خدا درباره این روز از تو خواهد پرسید که آن را چگونه گذراندی و در آن چه کردی؟ آیا به یاد او و سپاس از او بودی؟ آیا گره از کار فروبسته مؤمنی گشودی؟ آیا گرد غم از چهره‌ای زدودی؟ آیا...؟»

❓ واقف گشتن به عیوب خود و اصلاح آن و فهمیدن گناهان و جبران آن، نتیجه چیست؟

❖ «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ» (محاسبه نفس)

❓ گناهان انسان در اثر محاسبه چه تأثیری می‌پذیرند؟

❖ «أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ وَ اسْتَقَالَ الذُّنُوبَ» (پی بردن به گناهان و جبران آن)

❓ عیوب انسان تحت تأثیر محاسبه، چه اثری می‌پذیرند؟

❖ «وَقَفَّ عَلَى عَيْبِهِ - أَصْلَحَ الْعَيْبُ» (آگاهی به عیوب - اصلاح عیب‌ها)

❓ اصلاح نفس، ثمره چیست؟

❖ «ثَمَرَةُ الْمُحَاسَبَةِ» (محاسبه و ارزیابی)

❓ سعادت و خوشبختی مشروط بر چیست؟

❖ «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ» (محاسبه نفس و اعمال)

❓ پیروی‌کننده نسبت به امامش، موظف به چه تکالیفی است؟

❖ «۱. باید از او تبعیت کند و ۲. از علم او کسب نور کند.»

❓ وصف امام علی (ع) از ساده‌زیستی خودش به عنوان پیشوا چگونه است؟

❖ «امام شما از دنیایش به دو لباس کهنه و از خوراکش به دو قرص نان کفایت کرده است.»

❓ امام علی (ع) از بارانش می‌خواهد تا چگونه از ایشان پیروی کنند و با چه کارهایی یاری‌اش کنند؟

❖ «با پرهیزگاری و کوشش [در راه خدا] و عفت و درستکاری مرا یاری کنید.»

❓ پیامبر (ص) اوقات خود را به چه قسمت‌هایی تقسیم می‌نمود؟

❖ «سه قسمت: ۱. قسمتی برای عبادت، ۲. قسمتی برای اهل خانه و ۳. قسمتی برای رسیدگی به کارهای شخصی.»

❓ رسول خدا (ص) زمانی را که برای رسیدگی به کارهای خود اختصاص می‌داد، به چه قسمت‌هایی تقسیم می‌کرد؟

❖ «میان خود و مردم تقسیم می‌کرد و مردم را به حضور می‌پذیرفت و به کارهایشان رسیدگی می‌کرد.»

درس در یک نگاه

۱. تصمیم و عزم برای حرکت:
به معنای اراده و قصد برای عملی کردن انتخاب

- ویژگی‌های عزم ضعیف ← عقب‌نشینی و تاب نیاوردن در برابر مشکلات.
- ویژگی‌های عزم قوی ← استواری، شکیبایی، تحمل مشکلات، حرکت با قدرت به سوی هدف: کارهای بزرگ، عزم‌های بزرگ می‌طلبند.
- حدیث امام کاظم (ع): بهترین توشه، عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار خداوند شده‌است.
- آیه: ﴿وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾
- حدیث امام کاظم (ع): «بهترین توشه = عزم و اراده خواستار خدا»

• راه رستگاری ما با رضایت خدا همراه است.

۲. عهد بستن با خدا: کسی که راه سعادت (بندگی) را شناخته و آن را می‌خواهد، با خدا پیمان می‌بندد.

- دو پیشنهاد
- ۱. برای عهد بستن، بهترین زمان را انتخاب کنیم.
- ۲. در زمان‌های معینی عهد را تکرار کنیم.

- آیات
- ... و هر که به عهدی که با خدا بسته وفادار بماند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.
- کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشند آن‌ها بهره‌ای در آخرت نخواهند داشت؛ و خداوند با آن‌ها سخن نمی‌گوید و به آنان در قیامت نمی‌نگرد و آن‌ها را (از گناه) پاک نمی‌سازد و عذاب دردناکی برای آن‌هاست.
- ... به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم.

۳. مراقبت: عهد ابتدا شبیه نوزاد، نیازمند مراقبت است.

- حدیث امام علی (ع): «گذشت ایام، آفاتی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌هاست.»
- مراقبت در برابر سایر مشغول شدن‌ها، فراموش کردن‌ها و سستی در اجرای تصمیم.

- موفقیت ← سپاس و شکرگزاری خدا، زیرا بهترین پشتیبان ماست.
- سستی ← سرزنش و عتاب (معاتبه) و طلب بخشش و عهد بستن مجدد.

- حدیث پیامبر (ص): «حاسبوا أنفسکم قبل أن تُحاسبوا»
- یادآوری
- حدیث امام علی (ع): «زیرک‌ترین انسان، کسی است که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد. چون صبح تا شب به کار و زندگی پرداخت، در شب به خود برگردد و بگوید: ای نفس!...»
- حسابرسی
- حدیث امام علی (ع): «ای نفس! امروز روزی بود که بر تو گذشت و دیگر باز نمی‌گردد ... آیا گرد غم از چهره‌ای زدودی؟ آیا ...؟»
- بزرگ در قیامت

۴. محاسبه و ارزیابی:
بعد از مراقبت

- آثار
- محاسبه:
- ۱. مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَوَقَفَ عَلَىٰ غُيُوبِهِ وَ أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ وَ اسْتَقَالَ الذُّنُوبَ وَ أَصْلَحَ الْغُيُوبَ (آگاهی به عیب‌ها، تسلط بر گناهان، جبران گناهان و اصلاح عیب‌ها)
- ۲. ثَمَرَةُ الْمُحَاسَبَةِ صَلَاحُ النَّفْسِ (اصلاح خود)
- ۳. مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ سَعِدَ (سعادت‌مندی و رستگاری)

• مهم‌ترین دلیل ضرورت وجود اسوه: سریع‌تر رسیدن به هدف

• الگوگیری در اموری که همواره خوب و با ارزش است (انسانیت)، نه امور تغییرپذیر.

- عبادت
- حدیث امام حسین (ع): از تقسیم اوقات پیامبر (ص) اهل خانه
- خود
- کارهای شخصی
- مردم

• برترین اسوه‌ها ← پیامبر و اهل بیت ایشان
قرآن، پیامبر و پیامبر، اهل بیت را معرفی می‌کند.

- در حد توان پیروی کنیم و خود را به راه آنان نزدیک‌تر کنیم، نه عین آن‌ها و در همان حد.
- حدیث امام علی (ع): درباره چگونگی پیروی از ایشان: «آگاه باش برای هر پیروی‌کننده‌ای، امام و پیشوایی است که باید از او تبعیت کند و از علم او کسب نور کند. هشیار باش، امام شما از دنیایش به دو لباس کهنه و از خوراکش به دو قرص نان کفایت کرده است. اما شما قطعاً توانایی این قناعت را ندارید؛ ولی با پرهیزگاری و کوشش [در راه خدا] و عفت و درستکاری مرا یاری کنید.»

تست‌های تألیفی سطح ۱ دانشی (ادراک و خط به خط)

- ۱ در دعای امام موسی کاظم (ع)، بهترین توشهٔ مسافر کوی خدا چه چیزی عنوان شده است و قوت آن، چه نشانه‌ای دارد؟
- ۱) عهد بستن با خدا - ﴿و اصبر علی ما اصابک﴾ ۲) عزم و ارادهٔ الهی - ﴿و اصبر علی ما اصابک﴾
 ۳) عزم و ارادهٔ الهی - ﴿انّ ذلک من العزم الامور﴾ ۴) عهد بستن با خدا - ﴿انّ ذلک من عزم الامور﴾
- ۲ عامل مؤثر در سرنوشت ابدی انسان‌ها کدام است و دستیابی به زندگی لذت‌بخش و مطمئن در دنیا و آخرت در گرو چیست؟
- ۱) کامل تر بودن برنامهٔ ارائه‌شده به آن‌ها - رسیدن به قرب خداوند به عنوان هدف زندگی
 ۲) رفتار انسان‌ها در این دنیا - رسیدن به قرب خداوند به عنوان هدف زندگی
 ۳) کامل تر بودن برنامهٔ ارائه‌شده به آن‌ها - تنظیم زندگی دنیایی خود بر پایهٔ برنامهٔ ارائه‌شده توسط خداوند
 ۴) رفتار انسان‌ها در این دنیا - تنظیم زندگی دنیایی خود بر پایهٔ برنامهٔ ارائه‌شده توسط خداوند
- ۳ سرنوشت ابدی انسان‌ها بر چه اساسی و در کدام عالم تعیین می‌شود و هر کس چه چیز را هدف قرار دهد، در دنیا زندگی لذت‌بخش و در آخرت رستگاری ابدی را به‌دست خواهد آورد؟
- ۱) رفتار انسان - دنیا - خدای یگانه ۲) رفتار انسان - آخرت - خدای یگانه
 ۳) میزان عبادت - آخرت - قرب الهی ۴) میزان عبادت - دنیا - قرب الهی
- ۴ خداوند متعال از زبان لقمان حکیم، کدام عمل را نشانهٔ عزم و اراده در کارها می‌داند و این آیهٔ مبارکه به کدام‌یک از اقدامات برای ثبات قدم در مسیر رسیدن به قرب الهی اشاره دارد؟
- ۱) ﴿حاسبوا انفسکم﴾ - محاسبه و ارزیابی ۲) ﴿حاسبوا انفسکم﴾ - تصمیم برای حرکت
 ۳) ﴿اصبر علی ما اصابک﴾ - محاسبه و ارزیابی ۴) ﴿اصبر علی ما اصابک﴾ - تصمیم برای حرکت
- ۵ سهل و آسان بودن رسیدن به هدف، معلول چیست و یکی از آثار آن کدام است؟
- ۱) برخورداری از عزم قوی‌تر - خشنودی و رضایت خداوند ۲) متعهد بودن بر عهد با خدا - خشنودی و رضایت خداوند
 ۳) متعهد بودن بر عهد با خدا - شکیبایی و تحمل سختی‌ها ۴) برخورداری از عزم قوی‌تر - شکیبایی و تحمل سختی‌ها
- ۶ پیام مستنبط از آیهٔ شریفهٔ ﴿وَ اصبر علی ما اصابک انّ ذلک من عزم الامور﴾ کدام است؟
- ۱) لقمان حکیم در این آیه، راه و رسم زندگی را به فرزندش می‌آموزد و عزم و اراده و تصمیم بر انجام کارها معرفی می‌کند.
 ۲) عزم و ارادهٔ انسان‌ها متفاوت است و هر کس با عزم خویش، آن‌چه را که انتخاب کرده است، عملی می‌سازد.
 ۳) استواری بر هدف، شکیبایی و تحمل سختی برای رسیدن به هدف، از نشانه‌های عزم قوی است.
 ۴) پیامبران اولوالعزم، فرزندان خود را به صبوری بر مصیبت‌های زندگی دعوت می‌کرده‌اند.
- ۷ به تعبیر امام کاظم (ع)، بهترین زاد و توشه‌ای که مسافر کوی سیر الی الله باید همراه با خود داشته باشد، چیست و به کدام‌یک از اقدامات لازم برای ثبات قدم در مسیر قرب الهی اشاره دارد؟
- ۱) ارزیابی شبانه و عتاب کردن خود به هنگام سستی - تصمیم و عزم برای حرکت
 ۲) اراده‌ای که با آن خواستار خدا شده باشد. - تصمیم و عزم برای حرکت
 ۳) ارزیابی شبانه و عتاب کردن خود به هنگام سستی - محاسبه و مراقبت از عهد
 ۴) اراده‌ای که با آن خواستار خدا شده باشد. - محاسبه و مراقبت از عهد
- ۸ اقداماتی مانند تصمیم و عزم برای حرکت، عهد بستن با خداوند و مراقبت از آن، برای چه منظوری لازم هستند؟
- ۱) الگوبرداری از پیامبر (ص) و دیگر اسوه‌های معرفی‌شده توسط قرآن کریم
 ۲) گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و ثابت قدم ماندن در این راه
 ۳) نسپردن سرنوشت خود به دست حوادث و حرکت همانند پیامبران و ائمه
 ۴) ارزیابی عمل خود در دنیا و حرکت در مسیر سعادت و خوشبختی
- ۹ بین «وجود عزم و ارادهٔ آهنین» و «سهل الوصول شدن هدف» چه رابطه‌ای برقرار است و گام اول جهت عدم تزلزل در راه تقرب به خدا کدام است؟
- ۱) مستقیم - تصمیم و عزم برای حرکت ۲) معکوس - تصمیم و عزم برای حرکت
 ۳) مستقیم - عهد بستن با خدا ۴) معکوس - عهد بستن با خدا
- ۱۰ انسانی که راه سعادت را که همان قرب به خداست، شناخته و می‌خواهد در این مسیر قدم بگذارد، چه عملی انجام خواهد داد؟
- ۱) در دنیا با انجام کار نیک توشهٔ خود را پربارتر کرده و برای سفر به آخرت آماده می‌شود.
 ۲) عزم و ارادهٔ خود را تقویت کرده و در برابر مشکلات و سختی‌های مسیر عقب‌نشینی نمی‌کند.
 ۳) با خدای خود پیمان می‌بندد که آن‌چه را که او برای رسیدن به این هدف مشخص کرده است، انجام دهد.
 ۴) از سیرهٔ ائمه و پیامبران یاری جسته و مسیر زندگی خود را بر پایهٔ مسیر زندگی آنان تنظیم می‌کند.

۱۱ یکی از آثار عزم قوی کدام است و خداوند چه زمانی از ما راضی خواهد بود؟

- ۱ استواری بر هدف - محاسبه و ارزیابی خوبی از خود داشته باشیم.
- ۲ شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به هدف - در راه رستگاری و خوشبختی خود گام برداریم.
- ۳ شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به هدف - گذشت ایام موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها نشود.
- ۴ استواری بر هدف - سرنوشت خویش را به دست حوادث نسپاریم.

۱۲ در میثاق با خدا، ناخشنودی خداوند معلول چیست و خشنودی او تابع کدام است؟

- ۱ وادار شدن به عقب‌نشینی در مقابل مشکلات - نسپردن سرنوشت خویش به دست حوادث
- ۲ قدم گذاشتن در مسیر هلاکت و ظلم به خود - گام برداشتن در مسیر سعادت و خوشبختی خود
- ۳ وادار شدن به عقب‌نشینی در مقابل مشکلات - گام برداشتن در مسیر سعادت و خوشبختی خود
- ۴ قدم گذاشتن در مسیر هلاکت و ظلم به خود - نسپردن سرنوشت خویش به دست حوادث

۱۳ بهترین زمان برای عهد بستن با خداوند کدام است و این خطاب انسان به خود که: «ای نفس! امروز روزی بود که بر تو گذشت ...» به کدام‌یک از اقدامات لازم برای گام نهادن در مسیر تقرب به خداوند اشاره دارد؟

- ۱ شب‌های قدر - مراقبت
- ۲ روز جمعه - محاسبه و ارزیابی
- ۳ اعیاد بزرگ - محاسبه و ارزیابی
- ۴ شب جمعه - تصمیم برای حرکت

۱۴ در بیان قرآن کریم، هر کس که نسبت به عهدی که با خدا بسته وفا کند، چه بازتابی دارد و در کلام علوی، زیرک‌ترین انسان‌ها کدام

ویژگی را دارا می‌باشند؟

- ۱ به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد - از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.
- ۲ به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد - بهتر از دیگران خود را برای مرگ و آخرت آماده می‌کنند.
- ۳ در بهشت برین پاداش داده خواهد شد - بهتر از دیگران خود را برای مرگ و آخرت آماده می‌کنند.
- ۴ در بهشت برین پاداش داده خواهد شد - از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.

۱۵ نسیان عهد و پیمان با خدا، ثمره نامبارکی است که با انجام چه کاری از بین می‌رود و موجب استحکام عهد و پیمان می‌شود؟

- ۱ پایداری بر عزم قوی خود
- ۲ انتخاب بهترین زمان برای بستن پیمان
- ۳ صبوری به عنوان نشانه استحکام عزم
- ۴ تکرار عهد در زمان‌های معین

۱۶ مطابق آیات کلام الله مجید، عمل به عهد و پیمان‌های خود با خدا، چه ثمراتی دارد؟

الف) «به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.»

ب) «رسیدن به آرزوش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن، آسمان‌ها و زمین است.»

ج) «آنان در باغ‌های بهشتی گرامی داشته می‌شوند.»

د) «من نیز به پیمان شما وفا کنم.»

- ۱ الف - ج ۲ الف - د ۳ ب - ج ۴ ب - د

۱۷ در کلام نورانی قرآن کریم، خداوند متعال شرط اصلی وفا به پیمان‌ش را چه چیزی اعلام کرده است و نتیجه اخروی وفاداری به عهد الهی چیست؟

۱ وفا به عهد بنده نسبت به خداوند - پاک شدن از گناهان

۲ وفا به عهد بنده نسبت به خداوند - دریافت پاداش عظیم

۳ کسی که پیمان خویش را به بهای ناچیز نفروشد - دریافت پاداش عظیم

۴ کسی که پیمان خویش را به بهای ناچیز نفروشد - پاک شدن از گناهان

۱۸ خصوصیات فروشنندگان عهد الهی و سوگندهای خود به بهایی اندک، طبق نص قرآن کریم چگونه است؟

الف) «آتش از درون جان آن‌ها شعله می‌کشد.»

ب) «خداوند با آن‌ها سخن نمی‌گوید.»

ج) «به جایگاهی تنگ افکنده می‌شوند.»

د) «آن‌ها را از گناه پاکیزه نمی‌گرداند.»

- ۱ ب - د ۲ ج - د ۳ الف - ب ۴ الف - د

۱۹ عبارت قرآنی «... آن‌ها بهره‌ای در آخرت نخواهند داشت و خداوند با آن‌ها سخن نمی‌گوید ...» خطاب به چه کسانی است؟

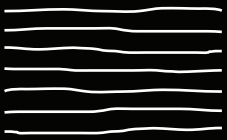
۱ «در دنیا از نمازگزاران نبودند و از محرومان دستگیری نمی‌کردند و همراه بدکاران غرق در معصیت بودند.»

۲ «شقاوت بر آنان چیره شد و در گمراهی عظیمی به سر می‌بردند.»

۳ «اموال یتیمان را در دنیا به ستم می‌خوردند و رباخوارند.»

۴ «پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشدند.»

- ۲۰** با توجه به آیات قرآن کریم، کسی که به عهدی که با خدا بسته وفادار بماند، چه پیامد مبارکی در انتظارش است و کسانی که عهد و پیمان الهی را به بهای ناچیزی بفروشند، دارای چه نتیجه نامیمونی خواهند بود؟
- ۱ در باغ‌هایی از بهشت گرامی داشته می‌شود. - هرگز توبه آنان در پیشگاه الهی پذیرفته نمی‌شود.
 - ۲ در باغ‌هایی از بهشت گرامی داشته می‌شود. - بهره‌ای در آخرت نخواهند داشت.
 - ۳ به زودی پاداش عظیمی به او داده خواهد شد. - بهره‌ای در آخرت نخواهند داشت.
 - ۴ به زودی پاداش عظیمی به او داده خواهد شد. - هرگز توبه آنان در پیشگاه الهی پذیرفته نمی‌شود.
- ۲۱** چه چیزی را همانند نوزاد باید مراقبت کرد تا آسیب نبیند و امام علی (ع) در این باره چه بیانی دارند؟
- ۱ تصمیم و عزم - زیرک‌ترین انسان‌ها کسی است که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.
 - ۲ تصمیم و عزم - گذشت ایام آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.
 - ۳ عهد و پیمان - گذشت ایام آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.
 - ۴ عهد و پیمان - زیرک‌ترین انسان‌ها کسی است که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.
- ۲۲** در بیان امام علی (ع)، زمینه‌ساز و علت از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها چیست و این سخن به کدام اقدام در مسیر تقرب به خدا اشاره دارد؟
- ۱ گذشت ایام - عهد بستن با خدا
 - ۲ گذشت ایام - مراقبت
 - ۳ آفات زندگی - مراقبت
 - ۴ آفات زندگی - عهد بستن با خدا
- ۲۳** کدام پیام به درستی از حدیث علوی «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.» برداشت می‌شود؟
- ۱ بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفای به عهد شناخته شود.
 - ۲ یکی از آثار عزم و تصمیم قوی، استواری بر هدف و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به آن است.
 - ۳ عدم مراقبت از عهدی که تازه بسته شده، موجب نابودی عزم و تصمیم می‌شود.
 - ۴ آن کس که تصمیم می‌گیرد در مسیر قرب الهی قدم بگذارد، با خدا پیمان می‌بندد که واجبات را انجام دهد.
- ۲۴** اشاره به آفات مربوط به گذشت ایام توسط امیرالمؤمنین (ع)، کدام مرحله از اقدامات لازم برای تقرب به خداوند را مؤکد می‌سازد و پیامبر (ص) توسط چه کسی به عنوان نیکوترین اسوه برای مردم معرفی شد؟
- ۱ عهد بستن با خدا - خداوند
 - ۲ مراقبت - خداوند
 - ۳ مراقبت - امیرالمؤمنین (ع)
 - ۴ عهد بستن با خدا - امیرالمؤمنین (ع)
- ۲۵** آشکار شدن میزان وفاداری به عهد و پیمان با خدا، نیازمند چیست و در صورت موفقیت، باید چه وظیفه‌ای انجام دهیم و چرا؟
- ۱ مراقبت - سپاسگزار و شکرگزار باشیم - زیرا خداوند بهترین پشتیبان ماست.
 - ۲ محاسبه - به حساب خود رسیدگی کنیم - زیرا باید رضایت الهی را به دست آوریم.
 - ۳ مراقبت - به حساب خود رسیدگی کنیم - زیرا باید رضایت الهی را به دست آوریم.
 - ۴ محاسبه - سپاسگزار و شکرگزار باشیم - زیرا خداوند بهترین پشتیبان ماست.
- ۲۶** بازتاب تکرار عهد و محاسبه سالانه در شب‌های قدر و در هر سال به ترتیب کدام است؟
- ۱ استحکام و عدم فراموشی عهد و پیمان - تصمیم‌گیری بهتر برای آینده
 - ۲ استحکام و عدم فراموشی عهد و پیمان - سپاس و شکرگزاری در پیشگاه الهی
 - ۳ سپاس و شکرگزاری در پیشگاه الهی - تصمیم‌گیری بهتر برای آینده
 - ۴ تصمیم‌گیری بهتر برای آینده - استحکام و عدم فراموشی عهد و پیمان
- ۲۷** آسیب دیدن پیمان بسته شده‌ای که نوزادگونه است، با چه امری تحقق می‌یابد و امیرمؤمنان علی (ع) راه درمان و جلوگیری از آن را چه چیزی معرفی می‌کند؟
- ۱ شرمندگی - از دست ندادن فرصت‌ها
 - ۲ شرمندگی - از دست ندادن فرصت‌ها
 - ۳ شرمندگی - تکرار عهدها در زمان معین
 - ۴ عهدشکنی - تکرار عهدها در زمان معین
- ۲۸** شرمندگی در مقابل خداوند بازتاب چیست و از دیدگاه امام علی (ع)، چه چیزی مستب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود؟
- ۱ شکستن پیمان - عدم یادآوری قیامت
 - ۲ شکستن پیمان - عدم محاسبه و ارزیابی - عدم یادآوری قیامت
 - ۳ شکستن پیمان - گذشت ایام
 - ۴ عدم محاسبه و ارزیابی - گذشت ایام
- ۲۹** چهارمین گام در مسیر قرب الهی است تا و نتیجه «و احاط بذنوبه و استقال الذنوب و اصلح العیوب» در کلام امام علی (ع)، مربوط به کدام اقدام است؟
- ۱ محاسبه - عوامل موفقیت یا عدم موفقیت شناخته شود - محاسبه
 - ۲ عهد بستن با خدا - میزان موفقیت و وفاداری به عهد به دست آید - مراقبت
 - ۳ عهد بستن با خدا - عوامل موفقیت یا عدم موفقیت شناخته شود - محاسبه
 - ۴ محاسبه - میزان موفقیت و وفاداری به عهد به دست آید - مراقبت

در فصل اول به اهمیت و ارزش کار معلمی توجه می‌شود که اولاً شغل نیست، بلکه نوعی عبادت است و سپس میان انتخاب‌های مختلف، انتخابی صحیح محسوب می‌شود و کار تعلیم در سیره و نگاه معصومین (ع) جایگاه بزرگی دارد و اولیای دین به معلمان فرزندان‌شان احترام زیادی می‌گذاشتند. تربیت و تعلیم، کار خدا و پیامبران است. ارزش کار معلمی بیش از نقش پنج گروه از مهندسان است و با روح انسان که گران‌ترین گوهر هستی است سر و کار دارد. ماندگاری کار روی فکر بشر، از دلایل برتری کار معلمی است و کلاس‌داری به خصوص درباره نسل نو اهمیت دارد. در این فصل، ۱۲ عنوان مطرح شده است که هر یک دارای آیات و احادیث متعددی است و باید با عنوانی که بالای آن مطرح شده است یاد گرفته شود.

هر آیه یا حدیث دارای کلید واژه‌هایی است که آن را با عنوان بالای آن مرتبط می‌کند. پس از پایان هر عنوان، تستی قرار داده شده است که برای سنجش یادگیری حتماً فکر کنید و بعد به پاسخ‌نامه آن مراجعه کنید. در انتهای این فصل نیز سؤالات مربوط به آن آمده است.

چشم‌انداز

مشاوره

سبک
مطالعه

آیکون‌های
درسنامه

مقدمه

• ارزش هر کار وابسته به انگیزه انجام آن است.

جراح و چاقوکش، هر دو، شکم را پاره می‌کنند؛ اما چون انگیزه‌شان متفاوت است، ارزش کارشان نیز متفاوت می‌شود.

• مسأله انگیزه مخصوص امور فرهنگی یا تبلیغ و تدریس نیست؛ بلکه داشتن انگیزه یا بی‌انگیزگی، نقش مهمی در انجام امور مختلف دارد. از جمله مواردی که در صحنه‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی به **انسان انگیزه می‌دهند** و نبود آن‌ها انسان را دچار بی‌انگیزگی می‌کند، عبارت است از:

۱ ایمان به خدا، ۲ باور به حساب و کتاب و ثبت و ضبط اعمال، ۳ اعتقاد به امدادهای الهی در دنیا و پاداش‌های الهی در آخرت، ۴ توجه به زندگی‌نامه ایثارگران، ۵ ایجاد رقابت بین دوستان با انگیزه یا بی‌انگیزه، ۶ بهره‌مندی از تشویقات اجتماعی، ۷ آشنایی با زندگی افراد موفق، ۸ توجه به نتایج کار و تلقین برکات کار، ۹ داشتن همکاران باوفا و ۱۰ پایبندی به نظم و برنامه‌ریزی، ۱۱ توجه به افکار نیک، ۱۲ نظارت بر امور و کنترل آن‌ها، ۱۳ اهتمام به تفریح و ورزش به‌هنگام، ۱۴ تلاش برای دسترسی به امکانات و سود بیش‌تر، ۱۵ توجه به آراستگی و زیبایی، ۱۶ انتخاب حرفه‌های نیاکان، ۱۷ همنشینی با دوستان هم‌سلیقه و علاقه‌مند، و ۱۸ بهره‌مندی از محبوبیت و ۱۹ امنیت شغلی.

• همچنین می‌توان به این موارد اشاره کرد: ۲۰ درک فضای عاطفی، ۲۱ دیدن آثار عدالت، ۲۲ رعایت تناسب کار با استعدادهای درونی، ۲۳ توجه به توصیه‌های مفید، ۲۴ دریافت جوایز بجا، ۲۵ داشتن الگوهای موفق، ۲۶ بهره‌گیری از مشورت‌های مفید، ۲۷ قائل شدن قداست برای کار، ۲۸ استفاده از هنر و ادبیات، ۲۹ اهتمام به کار گروهی و جمعی، ۳۰ استفاده از آموزش‌های ضمن خدمت، ۳۱ تأمین نیازهای طبیعی، ۳۲ تمرین و کسب تجربه، ۳۳ پرهیز از حرکت در مسیر آرزوها و خیال‌های خام، ۳۴ رعایت انصاف از سوی مدیران و مسئولان و اساتید، ۳۵ پذیرفتن پیشنهادات، ۳۶ پیشگام بودن مسئولین، ۳۷ استقبال مردم، ۳۸ داشتن حسن ظن و امیدواری، ۳۹ آینده‌نگری و ...

• اگر استاد و مربی بدانند که زحماتشان در **سرنوشت ابدی و اخروی** انسان‌ها اثر دارد، نگاه لحظه‌ای به کار خود نخواهند داشت؛ بلکه آن را سرمایه‌گذاری در تاریخ خواهند پنداشت. این نگاه به انسان انگیزه می‌دهد.

• اگر استاد و شاگرد بدانند که افراد بسیاری با تحمل هجرت‌ها، زحمت‌ها و نداری‌ها به دنبال علم رفته‌اند، انگیزه پیدا می‌کنند.^۱ این که قرآن کریم **قصه‌های گوناگونی** از تاریخ بزرگان را نقل کرده، برای آن است که **انگیزه تلاش** را در افراد زیاد کند.

• افراد بی‌انگیزه دلائی برای کم‌کاری خود می‌آورند و هر بار **بهانه‌ای** می‌تراشند؛ مثلاً می‌گویند: ۱) مزدمان کم است، ۲) با ما مشورت نمی‌کنند، ۳) مدیران بی‌نظم است و خودش کار نمی‌کند؟ ۴) ابزار مناسب نداریم، ۵) اختیاراتمان محدود است، ۶) از ما نامی برده نمی‌شود، ۷) نظارتی بر کارهایمان نیست، ۸) مهارتی به ما نیاموخته‌اند، ۹) فلان شخص یا فلان چیز مانع است، ۱۰) این کار با روحیه‌مان سازگار نیست، ۱۱) به پیشنهادات و انتقاداتمان توجهی نمی‌شود، ۱۲) ما را تحقیر می‌کنند، ۱۳) گرفتاری خانوادگی داریم، و امثال این‌گونه حرف‌ها و دلیل‌ها.

ولی آن‌چه همه نواقص را **جبران** می‌کند، **ایمان و توکل به خداست**. انسان **مؤمن** با خود می‌گوید: «اگرچه امروز مردم و مسئولین قدر مرا نمی‌شناسند، اما خداوند نخواهد گذاشت که کار من ضایع شود.» او با **توکل و قناعت و صبر و یاد خدا**، دل خود را در مقابل انواع بی‌مهری‌هایی که سبب بی‌انگیزگی می‌شود، **تسلی** می‌دهد.

نوع نگاه به معلمی

• در **گام اول**، نوع نگاه ما به شغل معلمی است که می‌تواند در تعلیم و تربیت و انجام این مسئولیت بزرگ تأثیرگذار باشد. با قاطعیت می‌توان گفت که معلمی فراتر از همه کارها و سرآمد همه شغل‌هاست. معلم نیاز به حقوق و تأمین نیازهای زندگی دارد؛ اما هیچ‌گاه به کار مهمش از دریچه مادیات نمی‌نگرد.

• کار معلم، تعلیم و تربیت است؛ تعلیم و تربیتی که کار خدای تعالی و پیامبران اوست. اساساً عالم با همه پیچیدگی‌ها، تنوعات، زیبایی‌ها، نعمت‌ها و ابتلائاتش (امتحان‌هایش) برای تربیت «انسان» خلق شده است. آری! زمین، مرکز آموزش و پرورش خداست؛ با پیامبرانی که معلمان آسمانی‌اند و مسئولیت تربیت انسان را بر دوش دارند.

امتیازات و ارزش‌های معلمی

۱ معلمی شغل نیست؛ عبادت است

• بعضی از کارها از چنان قداستی برخوردارند که وصف «شغل» برای آن‌ها سبک می‌نماید. مادری شغل نیست، بلکه یک وظیفه الهی و جلوه‌ای از عبادت است. معلمی هم یک کار مقدس محسوب می‌شود؛ زیرا عبادتی چندمنظوره است.

• معلمی، **انتقال** علم و تجربه، انقاز غریق (نجات غرق‌شده) و کلید عزت (نفوذناپذیری؛ ترکیبی با درس عزت نفس سال یازدهم)، بصیرت (روشن‌بینی) و مصونیت (محفوظ ماندن) است. معلمی، شغل خدا و جبرئیل است؛ چنان‌که در سوره الرحمن می‌خوانیم: «الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ»؛ «خداوند رحمان، قرآن را **تعلیم** فرمود.» اولین معلم، خداوند و دانش‌آموز او، حضرت آدم (ع) بوده است: «عَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ»^۱ در قرآن برای توصیف انبیا (ع) عبارات متعددی به کار رفته؛ ولی آن‌چه **بیش از همه** استفاده شده، تعبیر «**يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ**» است که نشان می‌دهد کار پیامبران، ۱) تعلیم کتاب و حکمت و ۲) تزکیه (پاک کردن) بوده است.^۲

• **سیزده آیه** در قرآن به سؤال‌های مردم از پیامبر اکرم (ص) اختصاص یافته که با کلمه «**يَسْأَلُونَكَ**» همراه است. این نشان می‌دهد که پیامبر (ص) معلم مردم بوده است.

• «معلم» واژه‌ای است که بار معنایی خاصی دارد و نباید به آن نگاه عادی نمود. این واژه، همانند برخی از واژه‌های مقدس، حامل معانی بلندی است؛ مثلاً «کربلا» نام منطقه‌ای از زمین است، ولی به جای هویت جغرافیایی، هویت تاریخی و بار معنایی بالایی دارد. کسی نمی‌گوید کربلا در شمال شرقی یا جنوب غربی فلان جا واقع شده و مساحت آن فلان مقدار است؛ بلکه با ذکر اسم کربلا، مفاهیم امامت، شهادت، عصمت، ایثار، مقاومت، اخلاص، عبادت، ظلم‌ستیزی و امثال آن به ذهن افراد می‌آید.

• کلمه معلم نیز چنین حالتی دارد. **تقلیل** (پایین آوردن) مفهوم معلمی به یک شغل ساده، **کوتاه‌بینی** است؛ نظیر این‌که کسی به مرجع تقلید بگوید: «ایشان آدم خوبی است.» تعبیر «آدم خوب» در وصف یک مرجع تقلید **کفایت نمی‌کند**.

۱. علامه امینی صاحب کتاب الغدیر برای پیدا کردن بعضی کتاب‌های مورد نیازش به کشورهای متعددی سفر کرد. در سفری که به هندوستان داشت. چون اجازه استفاده از کتاب مورد نظرش را جز در صورت نسخه‌برداری پیدا نکرد، مجبور شد شش ماه در آن جا بماند و کتاب را استنساخ کند. همین‌که برگشت، از او پرسیدند: «هوای هند گرم بود یا سرد؟» گفت: «نفهمیدم!» او به قدری در تألیف و تحصیل و علم غرق می‌شد که تغییرات اطراف را درک نمی‌کرد.

۲. اگرچه تعبیراتی چون «داعی»، «هادی»، «بشیر»، «سراج منیر» و امثال آن نیز درباره پیامبران به کار رفته، ولی به مسئولیت «تزکیه» و «تعلیم» که بر دوش آنان بوده، به صورت خاص اشاره شده است.

۱ در قرآن کریم برای توصیف انبیاء کدام تعبیر بیش از همه استفاده شده است؟

- ۱) «عَلَّمَ الْقُرْآنَ»
 ۲) «مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ»
 ۳) «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ»
 ۴) «عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمُ»

پاسخ ۳ در قرآن برای توصیف انبیا (ع) عبارات متعددی به کار رفته، ولی آن چه بیش از همه استفاده شده تعبیر «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَ يَرْكِبُهُمْ» است که نشان می دهد کار پیامبران، تعلیم کتاب و حکمت و تزکیه بوده است.

۲ از کدام عبارات قرآنی می توان دریافت که معلمی، کار خدا و جبرئیل است؟

- ۱) «وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ»
 ۲) «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ»
 ۳) «وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ»
 ۴) «الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ»

پاسخ ۴ رحمان نام خداست و عبارت شریفه «الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ» نشان می دهد که خداوند قرآن را آموزش داد. پس به معلم بودن خدا و جبرئیل که واسطه وحی الهی است اشاره دارد.

۲ معلمی یک انتخاب صحیح است

هر انسانی یک شغل را انتخاب می کند؛ ولی مهم آن است که ۱ در آن شغل با چه چیزی سروکار دارد و ۲ تأثیر کارش تا کجاست.

شغل های دیگر	کار معلم
۱. مهندس و صنعتگر روی جمادات کار می کنند و برج و ماشین می سازند.	۱. معلم روی انسان ها کار می کند.
۲. پزشک روی جسم انسان ها کار می کند.	۲. معلم با روح و قلب و جان انسان سروکار دارد.
۳. تاجر مشغول توزیع کالا است.	۳. معلم مشغول توزیع علم است.
۴. ساخته های انسانی تا مدت کمی منشأ اثر هستند.	۴. اثر استاد و معلم روی شاگرد گاهی تا قیامت ادامه دارد.

تعلیم و تربیت مبارک ترین کاری است که خداوند آن را بر دوش انبیا و اوصیاء (ع) گذاشته است.

حکایت در زمان طاغوت، به سراغ برخی از مبلغین - که تعدادشان بسیار اندک بود - رفتند و با پرداخت مبالغی آنان را جذب نظام شاهنشاهی کردند. آن ها از زیر بار شغل شریف معلمی، شانه خالی کردند و با حضور در دستگاه فاسد، به دنیا روی آوردند. در آن روز، آیت الله العظمی گلپایگانی (ره) فرمود: «اگر طلبه ای به جای تبلیغ و تحصیل دین، سراغ دربار رفت و بازوی آنان شد، نگوید: رفتم؛ بلکه بگوید: لیاقت نداشتم و امام زمان (عج) مرا از حوزه بیرون انداخت.» این سخن در آن زمان بسیار مهم بود و سبب بیمه شدن دیگر مبلغان در برابر توطئه درباریان شد.

• آری! اگر کسی بتواند با تولید و توزیع و مصرف علم به انسان ها خدمت کند و به دل ها و جان ها حیات ببخشد و در مسیر انبیای الهی (ع) گام بردارد، اما به سراغ تولید و توزیع و مصرف اجناس دیگر برود، برنده نیست و خسارت کرده است. این خسارت به فراخور شغلی که جای شغل معلمی انتخاب می شود، مراتبی دارد؛ چرا که خسارت دارای مراحل و تفاوت هایی است.

۱. قرآن کریم درباره اعمال زبان بخش انسان چنین تعبیراتی دارد: (مراحل خسارت از نگاه قرآن)

انواع زیان و خسارت	آیه مربوطه
گاهی معامله بدی است.	«بِئْسَمَا اشْتَرَوْا: چه بدمعامله ای کردند!
گاهی معامله سودی ندارد.	«فَمَا زَبَحَتْ تِجَارَتُهُمْ»: تجارتشان سودی نکرد.
گاهی معامله خسارت است.	«اشْتَرَوْا الضَّلَالََةَ بِالْهَدَى»: گمراهی را با هدایت معامله کردند.
گاهی غرق در زیان است.	«لَفِي خُسْرٍ»: در زیان است.
گاهی خسارت بزرگ و آشکار است.	«خُسْرَانًا مُّبِينًا»: زبانی آشکار است.
گاهی خسارت در تمام ابعاد است.	«بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا»: زیان کارترین (مردم) در کارها

۳ کدام عبارت قرآنی به مبارک‌ترین وظیفه‌ای که خداوند انبیای خود را به آن مکلف نموده است، اشاره دارد؟

- ۱) «اسْتَجِیْبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ اِذَا دَعَاكُمْ لِمَا یَحِبُّکُمْ»
 ۲) «و یَعْلَمُهُم الْکِتَابَ وَ الْحِکْمَةَ وَ یُزَکِّیهِمْ»
 ۳) «فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ کُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لیتَفَقَّهُوا فِی الدِّینِ»
 ۴) «من عمل صالحاً من ذکر او انثی و هو مؤمن فلنحییته حیاة طیبة»

پاسخ ۲) تعلیم و تربیت مبارک‌ترین کاری است که خداوند آن را بر دوش انبیا و اوصیا (ع) گذاشته است. این مفهوم در عبارت قرآنی «و یَعْلَمُهُم الْکِتَابَ وَ الْحِکْمَةَ وَ یُزَکِّیهِمْ» تصریح شده است.

۳ معلمی در نگاه معصومین (ع) جایگاه رفیع دارد

- اهل بیت (ع) از مقام معلمی و ارزش آن، تجلیل فراوانی کرده‌اند. در فرهنگ اسلامی از رهبر آسمانی با تعبیراتی چون ۱) معلم، ۲) مربی یا پدر یاد شده است. در خصوص جایگاه ممتاز معلمان و ارزش آنان نزد معصومین (ع) روایات فراوانی موجود است. از جمله رسول خدا (ص) فرمودند: «بالاترین صدقات آن است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد.»^۱ و فرمودند: «راهنمایی‌کننده به راه خیر، مانند انجام‌دهنده آن است.»^۲
- هم‌چنین امام باقر (ع) فرمود: «تمام جنبندگان زمین و ماهیان دریا و هر موجود کوچک و بزرگی که در زمین و آسمان خداست، برای تعلیم‌دهنده امور نیک استغفار می‌کنند.»^۳
- امامان ما نسبت به معلمان فرزندانشان بسیار لطف داشتند و آن‌ها را تشویق می‌کردند.
- امام حسین (ع) به معلم فرزندش صد دینار هدیه داد و در پاسخ به اعتراض مردم فرمود: «أَیْنَ یَقَعُ هَذَا مِنْ عَطَائِهِ یَعْنِی تَعْلِیْمُهُ؛ این مبلغ، در قبال تعلیمات او چه ارزشی دارد؟» (کنایه از این‌که ارزش هدیه مادی به پای ارزش تعلیم قرآن نمی‌رسد).

۴ بالاترین صدقات در کلام نبوی با کدام تعبیر آمده است؟

- ۱) بخشش مادی و معنوی با تمام وجود
 ۲) راهنمایی دیگران به راه خیر و صلاح
 ۳) تزکیه نفس قبل از تعلیم دیگران
 ۴) یاد گرفتن و آموختن به دیگران

پاسخ ۴) پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «بالاترین صدقات آن است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد.»

۱۴ تربیت کار خداست

- در قرآن کریم، بعد از نام مبارک «الله» بیش‌ترین نامی که برای خدا به کار رفته، «رب» است. ناگفته پیداست که «ربوبیت» (پروردگاری، تدبیرگری و هدایت‌گری) زمانی کامل است که براساس ۱) علم، ۲) حکمت، ۳) مصلحت و ۴) رحمت باشد که خداوند همه را دارد.
- معلم، تنها علم خود را منتقل نمی‌کند؛ بلکه می‌تواند همه کمالات را با ۱) رفتار و ۲) گفتار و ۳) اخلاق خود به دیگران منتقل کند؛ آن زمان که شاگرد به یأس گرایش پیدا می‌کند، روح امید را در او بدمد و آن هنگام که شاگرد به غرور گرایش پیدا می‌کند، او را هشدار (انذار) دهد.
- همان‌گونه که خداوند متعال در مسیر تربیت مردم، با منطق و برهان، احساس و عاطفه، مثال و تشبیه، تاریخ و داستان، بیان الگوهای مثبت و منفی، هنر و اخلاق و نیز وعده و تهدید، مردم را تربیت می‌کند، معلم و استاد نیز باید از همه این ابزارها بهره‌مند باشند. هر چه بهره آن‌ها از این ابزار بیشتر باشد، توفیقات آن‌ها نیز بیشتر خواهد شد. (رابطه مستقیم)
- اتصال معلم و استاد و مربی به خداوند متعال، نقش مهمی در انجام مسئولیت آن‌ها – که همانا ارشاد و هدایت مردم است – دارد؛ لذا از عالم دینی به «عالم ربانی» تعبیر می‌شود؛ یعنی عالمی که سرکارش با پروردگار است، در راه خدا و برای خدا و با اسلوب و اخلاق خداپسندانه تعلیم می‌دهد، از خداوند متعال صفت ربوبیت را می‌گیرد و به دیگران منتقل می‌کند.^۴
- امام سجاد (ع) در دعای مکارم الاخلاق از خداوند می‌خواهد: «الهی انظنی بالهدی و الهمنی التَّقوی؛ خدایا زبانم را به هدایت باز کن و تقوا را به من الهام کن.» انسانی که به این مقام برسد، خدایی می‌شود و همین‌که خدایی شد، می‌تواند همه امکانات و ابزارها را در مسیر رضای خدا به کار گیرد و انسان‌های خدایی تربیت کند.

۱. «أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ أَنْ یُعَلِّمَ الْمَرْءُ عِلْمًا ثُمَّ یُعَلِّمَهُ آخَاهُ»

۲. «الدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ»

۳. «مُعَلِّمُ الْخَيْرِ یَسْتَفْتِ لَهُ ذَوَابُّ الْأَرْضِ وَ حِیْتَانُ الْبُحُورِ وَ کُلُّ صَغِيرَةٍ وَ کَبِيرَةٍ فِی أَرْضِ اللَّهِ وَ سَمَائِهِ»

۴. برکات کار آموزشی و فرهنگی منحصر به زمان خاصی نیست، اگر هر کالا و محصولی برای صادرات نیاز به وسیله حمل و نقل و صرف هزینه و وقت دارد، معارف و فرهنگ نیز، کالایی است که می‌توان با زبان و قلم به همه عصرها و نسل‌ها صادر کرد. اگر این عمل برای کسب رضای خدا باشد، ماندگار و ابدی خواهد شد.

۵ ربوبیت الهی چه زمانی کامل است؟

- ۱ زمانی که انسان این صفت الهی را درک کند. ۲ وقتی که براساس علم، حکمت، مصلحت و رحمت باشد.
 ۳ وقتی که تزکیه از تعلیم جدا نباشد. ۴ زمانی که اجابت خدا و رسول موجب حیات بخشی شود.

پاسخ ۲ در قرآن کریم، بعد از نام مبارک «الله» بیشترین نامی که برای خدا به کار رفته «رب» است. ناگفته پیداست که «ربوبیت» زمانی کامل است که براساس علم، حکمت، مصلحت و رحمت باشد، که خداوند همه را دارد.

۶ امام سجاد (ع) در دعای مکارم الاخلاق، پس از درخواست گشودن زبان به هدایت چه دعای دیگری دارد؟

- ۱ «لا تکلنی الی نفسی» ۲ «الهمنی التَّقوی» ۳ «فالمهما فجورها و تقواها» ۴ «او حینا الیهم فعل الخیرات»

پاسخ ۲ امام سجاد (ع) در دعای مکارم الاخلاق از خداوند می خواهد: «الهی انطقنی بالهدی و الهمنی التَّقوی»: «خدایا زبانم را به هدایت باز کن و تقوا را به من الهام کن.»

۵ معلم کار پنج گروه از مهندسان را می کند

• ماشینی که سوارش می شویم، نتیجه کار پنج گروه از مهندسان است:

نتیجه کار پنج گروه از مهندسان	کار معلم
۱. مهندسانی که مسئول کشف معدن هستند؛	۱. استعدادهای شاگردش را کشف کند؛
۲. مهندسانی که مسئول استخراج مواد هستند؛	۲. شاگرد را از انحراف هایی که به آن گرفتار شده است، خارج کند؛
۳. مهندسانی که مسئول ذوب مواد هستند؛	۳. با اخلاق و رفتار و محبت، شاگرد را به درس علاقه مند کند؛
۴. مهندسانی که مسئول قطعه سازی و طراحی قطعات ماشین هستند؛	۴. با تدریس و تعلیم و تربیت، شاگرد را بسازد؛
۵. مهندسانی که مسئول مونتاژ قطعات و نظارت بر آن هستند.	۵. با سعه صدر، تربیت شدگان را به هم متصل کند و جامعه را تشکیل دهد.

• بنابراین، معلم یک تنه باید کار پنج گروه مهندس را انجام دهد؛ آن هم نه بر روی جمادات، بلکه بر روی «انسان» که صاحب روح است و کار با او، ظرافت و دقت خاصی را می طلبد. این، بیانگر ذره ای از کار مهم و پیچیده معلمی است.

۷ چرا کار معلمی، دقت و ظرافت خاصی می طلبد و پیچیده است؟

- ۱ زیرا معلم علاوه بر علم خود، می تواند همه کمالات را با رفتار و گفتار و اخلاق خود به دیگران منتقل کند.
 ۲ زیرا معلم باید با سعه صدر، تربیت شدگان را به یکدیگر متصل کند و جامعه را بسازد.
 ۳ زیرا معلمی کاری بر روی انسان است که صاحب روح می باشد.
 ۴ زیرا معلمی خارج کننده شاگردان از انحراف هایی است که به آن گرفتار شده است.

پاسخ ۳ معلم یک تنه باید کار پنج گروه مهندس را انجام دهد؛ آن هم نه بر روی جمادات، بلکه بر روی «انسان» که صاحب روح است و کار با او، ظرافت و دقت خاصی را می طلبد. این، بیانگر ذره ای از کار مهم و پیچیده معلمی است.

۶ معلم با گران ترین گوهر هستی سروکار دارد

• موجودات (مادی) به چهار دسته تقسیم می شوند: ۱ جمادات ۲ نباتات ۳ حیوانات و ۴ انسان ها.
 اگر انسان روی آهن و چوب کار کند و از آن ها در و پنجره بسازد یا در زمین خالی ساختمان بسازد یا از پشم و نخ پارچه تولید کند، با کار و صنعت خود، ارزش این اجناس را بالا می برد؛ اما استاد و معلم روی نسل نو کار می کنند. روشن است که زحمت تربیت انسانی که قابلیت رشد بی نهایت دارد، با زحمت و تلاش برای ارتقای وسیله ای که رشد محدودی می کند، قابل قیاس نیست.
 اگر دیگران روی جمادات (اشیا) کار می کنند و ماشین و هواپیما و ساختمان می سازند، یا عده ای به سراغ پرورش حیوانات یا گل و گیاه می روند، کار معلم و استاد و مربی، پرورش انسان هاست. رشد همه چیز محدود است؛ جز انسان، ارزش هر چیزی محدود است؛ جز انسان.

حکایت یک جوان هفده ساله که در جبهه شهید شده، در وصیت نامه خود نوشته است: «جسمم را به خاک، روحم را به خدا و راهم را به شما می سپارم.» این کلام را چگونه می شود قیمت گذاری کرد؟ آیا سنگ های قیمتی همه معادن به ارزش این کلمات هستند؟ تفکر این نوجوان، اثر تربیت معلم و مربی، و پرورشگاه این تفکر، مسجد است.

اگر انسان **درست تربیت** شود، از **فرشته برتر** می شود و اگر **منحرف** گردد، از هر **حیوانی پست تر** خواهد شد. معلم نمی گذارد که گوهر انسانیت، **نابود و مغفول** (مورد بی توجهی) شود. قرآن کریم درباره بعضی از انسان ها می فرماید: «**أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ**»؛ «آن ها مثل حیوانات هستند، بلکه **پست تر**، سپس دلیل انحراف آن ها را این گونه بیان می کند: «**أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ**».

غفلت انواعی دارد:

انواع غفلت	آیه
۱. عده ای، از خدا غافل اند.	«تَسُوا اللَّهَ»
۲. عده ای، از قیامت غافل اند.	«تَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ»
۳. عده ای، از وظیفه خود غافل اند.	«كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيْتَهَا» «همان گونه که آیات ما به تو رسید و تو آن ها را فراموش کردی»
۴. عده ای، از محرومان غافل اند.	«وَلَمْ نَكُ نُنْظِعِ الْمَشْكِينِ»؛ «و افراد مسکین را اطعام نمی کردیم.»
۵. عده ای از توانمندی های خود غافل اند و نمی دانند که چه موجودی هستند.	
۶. عده ای، از ارزش عمر خود غافل اند و عمر خود را صرف کارهای لغو می کنند.	

• و کار معلم، زدودن غبار غفلت و بیدار کردن انسان خوابیده ای است که از گوهر عمر و زندگانی اش غافل است.

ایستگاه تست

۸ آن جا که قرآن کریم انسان منحرف را پست تر از حیوان معرفی می کند و می فرماید: «**أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ**» دلیل این **انحراف را چگونه بیان کرده است؟**

۱) «**أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ**» ۲) «**أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ**» ۳) «**أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ**» ۴) «**أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ**»

پاسخ ۴ در آیه ۱۷۹ سوره اعراف پس از عبارت «**أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ**»؛ «آن ها مثل حیوانات هستند، بلکه پست تر» دلیل انحراف آن ها را این گونه بیان می کند: «**أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ**»

کار روی فکر افراد، ماندگار است

- یکی از نشانه های برتری اعمال، **ماندگاری** آثار آن است؛ چنان که **حضرت ابراهیم (ع)** از خدا خواست که در تاریخ ماندگار باشد: «**وَ اجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ**»؛ «و در میان آیندگان، نام نیکی برای من قرار بده.»
- خداوند نیز دعای او را این گونه پاسخ داد: «**وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ**»؛ «آن [کلمه توحید] را در میان نسلش کلمه ماندگار قرار داد، باشد که آنان (به توحید) بازگردند.»
- آری! ایمان به تنهایی کافی نیست، بلکه هدایت الهی باید **تداوم** داشته باشد: «**سَيَهْدِين**» و فریاد توحید در تاریخ می ماند؛ گرچه مردم زمان به آن گوش نکنند: «**كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ**» حضرت ابراهیم (ع) برای نسل خود نیز دعا می کرد و از خداوند می خواست: «**خادایا! رهبری امت و اقامه نماز را در ذریه (نسل و فرزندان) من قرار بده.**»
- معلم باید بداند که **ماندگارترین کار**، تعلیم و تربیت است؛ آن هم بر روی **نسل جوان** که **تأثیرپذیری** و **ماندگاری** آن بیش تر است.

ایستگاه تست

۹ **خداوند در پاسخ به کدام دعای حضرت ابراهیم (ع) فرمود: «وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» و مفهوم این آیه چیست؟**

۱) «**رَبِّ اجْعَلْنِي مَقِيمَ الصَّلَاةِ وَ مِنْ ذُرِّيَّتِي**» - ماندگاری اعمال ۲) «**وَ اجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ**» - ماندگاری اعمال
 ۳) «**وَ اجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ**» - اهمیت تربیت فرزندان ۴) «**رَبِّ اجْعَلْنِي مَقِيمَ الصَّلَاةِ وَ مِنْ ذُرِّيَّتِي**» - اهمیت تربیت فرزندان

پاسخ ۲ آن گاه که حضرت ابراهیم (ع) از خدا خواست که در تاریخ ماندگار باشد: «**وَ اجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ**»؛ «و در میان آیندگان، نام نیکی برای من قرار بده.» خداوند نیز دعای او را این گونه پاسخ داد: «**وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ**»؛ «آن را در میان نسلش کلمه ماندگار قرار داد، باشد که آنان (به توحید) بازگردند.»

۱. زخرف: ۲۸. درباره فاعل «جعل» در «وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً» دو احتمال وجود دارد: خداوند و ابراهیم. به این معنا که هم می توان گفت خدا به پاس ایمان ابراهیم، توحید را در نسل او زنده نگاه داشت و هم می توان گفت ابراهیم فریاد توحید و برائت از شرک را در نسل خود به یادگار گذاشت.

• چه بسا برخی از افراد، کلاس داری را یک کار عادی تلقی کنند، به ویژه اگر مخاطبان از سنین پایین تر باشند؛ در حالی که هم کلاس داری مهم است و هم مخاطبانی که از نسل نو هستند.

حکایت ۱. آیت الله العظمی گلپایگانی (ره)، یکی از مراجع بزرگ تقلید، وقتی راجع به کلاس داری من مطالبی شنیدند، خواستند که کلاس مرا ببینند. تابلو و تخته سیاهی را به منزل ایشان بردم و برای ایشان نمونه‌هایی از درسی که برای نسل نو می‌گفتم، ارائه دادم. سپس به ایشان گفتم: «من امکان فقیه شدن دارم، ولی فعلاً معلم شده‌ام.» ایشان فرمود: «این راهی که شما پیش گرفته‌ای، الان بیش تر مورد نیاز است و امام زمان (عج) راضی است؛ ان شاء الله.»

۲. مرحوم آیت الله مشکینی (ره)، یکی از اساتید بزرگ قم نیز مشابه این کلام را به من فرمود. شبی به کلاس آمد و تا پایان کلاس در کنار بچه‌ها نشست؛ سپس فرمود: «من حاضرم پاداش تدریس برای صدها طلبه فاضل را به تو بدهم تا در مقابل، پاداش این کلاس بیست نفری و تدریس برای بچه‌ها را به من بدهی.»

• در کلاس، آینده یک انسان رقم می‌خورد. کلاس می‌تواند افراد را از **پرتگاه‌های جهالت دور کند** و مسیر زندگی یک فرد و نقشه راه او را تغییر دهد. مدرسه و دانشگاه، **کارخانه انسان‌سازی** است و کلاس داری، به ویژه اگر نسل نو مخاطب آن باشد، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

ایستگاه تست

۱۰ به ترتیب «کار تعلیم و تربیت» و «کلاس داری» برای نسل جوان و نو، چه ویژگی‌هایی دارد؟

۱) نیازمند جسارت بیشتر است - اهمیت بسیار بالایی دارد. ۲) نیازمند جسارت بیشتر است - آسان‌تر و انعطاف پذیرتر است.

۳) ماندگاری و تأثیر بیشتر دارد - آسان‌تر و انعطاف پذیرتر است. ۴) ماندگاری و تأثیر بیشتر دارد - اهمیت بسیار بالایی دارد.

پاسخ ۴) معلم باید بداند که ماندگارترین کار، تعلیم و تربیت است، آن هم بر روی نسل جوان که تأثیرپذیری و ماندگاری آن بیشتر است. کلاس داری، به ویژه اگر نسل نو مخاطب آن باشد، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

۹ معلم ربّانی، هادی و ناجی بشر است

• آموزش و تحصیلات، هم می‌تواند **دامی** برای تحصیل کردگان و ایجاد وابستگی آن‌ها به ابرقدرت‌ها شود، هم وسیله نجات بشر از شرّ طاغوت‌ها. براساس آیات قرآن کریم، یکی از شاخصه‌ها و اهداف بزرگ حضرت موسی (ع) نجات بنی اسرائیل از شرّ فرعون بود؛ چنان‌که با صراحت به فرعون گفت: «أَنْ أُرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ»؛ «بنی اسرائیل را [آزاد کن و] همراه ما بفرست.»

• نشانه فقیه آن است که مردم را از شرّ دشمنانشان آزاد سازد: «وَ أَنْقَذَهُمْ مِنْ أَعْدَائِهِمْ»

• قرآن کریم یکی از وظایف انبیا را **رها سازی افکار جامعه** از غل و زنجیرهایی بر شمرده است که به آن گرفتار شده بودند: «وَ يَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَ الْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ»؛ «و از آنان بار گران (تکالیف سخت) و بندهایی را که بر آنان بوده است، برمی‌دارد [و آزادشان می‌کند].»

• امروزه رشته‌های تحصیلی متنوعی ایجاد شده است که در بسیاری از امور، رفاه را برای بشر به ارمغان آورده‌اند؛ اما آیا توانسته‌اند بشر را آزاد کنند؟ در موارد زیادی علم هست؛ ولی ثمره‌اش نیست. مثلاً تلفن همراه - که یک وسیله ارتباطی است - نزد هر کس هست؛ اما آیا خود «ارتباط» هم هست؟ چه بسا وسیله ارتباطی باشد، اما خود انسان‌ها با هم قهر باشند. علم و ثمره آن نیز می‌تواند دچار این آسیب شود.

• **علم حقیقی**، نگاه انسان را **توحیدی** می‌کند. در حدیث می‌خوانیم: «ثمره العلم معرفة الله؛ ثمره علم، شناخت خداوند است.» و هم چنین: «تَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعِبَادَةُ؛ ثمره علم، بندگی خداست.»

• در قرآن کریم آمده است که گروهی **جذب اموال قارون** شده بودند و می‌گفتند: «ای کاش ما هم مثل قارون ثروتمند بودیم»؛ ولی کسانی که **اهل علم** بودند به آن‌ها چنین تذکر می‌دادند: «وَيُلْكَمُ ثَوَابُ اللَّهِ حَيْرَةً»؛ «وای بر شما! پاداش الهی بهتر است.» از این آیه استفاده می‌شود که اگر کسی **علم واقعی** داشته باشد، در تشخیص دنیا و آخرت اشتباه نمی‌کند.

• نه دانشمندی که دنیا را بر آخرت برگزیند، عالم ربّانی است و نه علم او، علم حقیقی؛ چنان‌که گرفتن مدرک و عنوان، نشانه بلوغ عقل و کمال انسانیت نیست؛ زیرا **تعلیمات عالم ربّانی** باید **حیات آفرین و نجات بخش** باشد.

• **مشکل بزرگ** امروز جامعه بشری، **جدا شدن «افرا»** از «باسم ربك»، **جدا شدن «یعلّمهم»** از «یُرکّبهم»، **جدا شدن** مادیات از معنویات، **جدا شدن** دنیا از آخرت، و در یک کلام **جدا شدن علم از دین** است.

• هنر معلمی فقط به آموزش خواندن و نوشتن یا آموزش مسائل پیچیده و فرمول‌های سخت نیست؛ بلکه هنر معلم در **آموزش مسائل علمی با نگاه توحیدی و تربیتی** است. ثمره چنین آموزش و تعلیمی، شکوفایی علم، حلم، حیات قلب، استقامت، معرفت و انسانیت در متعلمین خواهد بود.

• آری! معلم ربّانی، هادی و ناجی است و ارزش کار او به **حیات دل‌ها و نجات انسان‌هاست**.

۱. «أَنَّ الْفَقِيهَ مِنْ أَفْضَلِ عَلَى النَّاسِ حَيْرَةٌ، وَ أَنْقَذَهُمْ مِنْ أَعْدَائِهِمْ.»

۱۱ در کدام عبارات شریفه به وظیفه انبیا در زمینه رهاسازی افکار جامعه از غل و زنجیر اشاره شده است؟

- ۱) ﴿وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمْ الشَّرُّ﴾
 ۲) ﴿فَاتَّيَا فِرْعَوْنَ فَقَوْلَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ إِن أَرَسِلْ مَعْنَابِنِي إِسْرَائِيلَ﴾
 ۳) ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، نَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ﴾
 ۴) ﴿وَيُضِعُّ عَنْهُمْ أَصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ﴾

پاسخ ۴) قرآن کریم یکی از وظایف انبیا را رهاسازی افکار جامعه از غل و زنجیرهایی برشمرده است که به آن گرفتار شده بودند: ﴿وَيُضِعُّ عَنْهُمْ أَصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ﴾: «و از آنان بار گران (تکالیف سخت) و بندهایی را که بر آنان بوده است، برمی دارد [و آزادشان می کند].»

۱۰ کار خود را مقدس بدانیم

- علم را مقدس بدانیم؛ زیرا خداوند هم به قلم قسم خورده است، هم به آن چه نوشته می شود: ﴿ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾.
- اسلام برای آموزش هیچ محدودیتی قائل نیست:

- ۱ نه محدودیت زمانی: «اطلبوا العلم من المهد إلى اللحد؛ از گهواره تا گور علم بیاموزید.»
- ۲ نه محدودیت مکانی: «لَوْ كَانَ الْعِلْمُ مَنْوَبًا بِالْتَرْتَابِ لَتَنَاوَلَهُ رَجَالٌ مِنْ فَارِسٍ؛ اگر علم در ثریا باشد، مردانی از فارس به آن می رسند.»
- ۳ نه محدودیت جغرافیایی: «اطلبوا العلم و لو بالصَّيْنِ؛ دانش را بجوید، اگرچه در چین باشد.»
- ۴ نه محدودیت مقداری: ﴿فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فُزْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ﴾؛ «چرا از هر گروهی از مردم، دسته ای کوچ نمی کنند تا در دین فقیه شوند؟»
- ۵ نه محدودیت جانی: ﴿لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي بَطْنِ الْعِلْمِ لَطَبَّوهُ وَ لَوْ بِسُفْكِ الْمُهْجِ وَ خَوْضِ اللَّجَجِ؛ اگر مردم ارزش علم را می دانستند به سراغ آن می رفتند، گرچه به قیمت جان خود و فرو رفتن در امواج دریا باشد.»
- ۶ نه محدودیت انسانی: ﴿فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُؤَارِي سَوْأَةَ أَخِيهِ﴾؛^۲ «پس خداوند زاغی را فرستاد که زمین را می کاوید، تا به او نشان دهد که چگونه کشته برادرش را بیوشاند [و دفن کند].»
- ۷ نه محدودیت مکتبی (دینی و مذهبی): پیامبر اسلام (ص) بهای آزادی کسانی را که در جنگ اسیر می شدند، آموزش خواندن و نوشتن به ده نفر از مسلمان قرار داد.

- اسلام به قدری برای آموزش ارزش قائل است که می فرماید: «اگر سگ آموزش دیده، برای شما شکاری بیاورد، آن شکار برای شما حلال است.»^۳
- در قرآن می خوانیم: یکی از اولیای خدا - که در تفاسیر، عَزَّوَجَلَّ معرفی شده است - از خرابه ای می گذشت. با دیدن آثار گذشتگان، به خدا گفت: «این مردگان را چگونه زنده می کنی؟» خداوند او را که بر الاغی سوار بود، میراند. پس از صد سال او را زنده کرد و از او پرسید: «چه مدت است که در این جا آرمیده ای؟» گفت: «روزی یا نصف روزی!» خداوند به او فرمود: «صد سال پیش، در این جا مُردی و اکنون تو را زنده کردم! به الاغ خود بنگر که چگونه او را دوباره زنده می کنم و به غذای خود بنگر که چگونه پس از صد سال هنوز فاسد نشده است.»^۴
- خداوند با بیان داستان عزیز ثابت می کند که برای فراگیری یک نکته، مرگ صد ساله هم ارزشمند است.

۱۲ آن جا که پیامبر (ص) بهای آزادی کسانی را که در جنگ اسیر می شدند، آموزش خواندن و نوشتن به ده نفر از مسلمان قرار داد،

کدام محدودیت در اسلام برای آموزش وجود ندارد؟

- ۱) محدودیت مقداری ۲) محدودیت انسانی ۳) محدودیت جانی ۴) محدودیت مکتبی

پاسخ ۴) این موضوع اشاره به این دارد که محدودیت مکتبی وجود ندارد (یعنی دین و آیین خاصی مطرح نیست و می توان علم را از هر کسی یاد گرفت).

۱. چین در آن زمان دورترین منطقه شناخته شده بود. در این حدیث، سفارش شده است که به دنبال علم بروید، گرچه مجبور باشید هزاران فرسخ را طی کنید.

۲. خدا با این روش به انسان اولیه آموخت که چگونه مرده خود را دفن کند.

۳. با توجه به این آیه، تنها صید سگ های آموزش دیده حلال است، نه صید حیوانات شکاری دیگر؛ آن هم شکاری که سگ در پی آن گسیل شده و آن را نگه داشته است، نه آن که برای خودش شکار کرده باشد که خوردن آن حرام است.

۴. بقره: ۲۵۹. بر اساس این آیه، غذایی که یک هفته ای فاسد می شود، صد سال سالم مانده است. هر سال ۵۲ هفته دارد و صد سال ۵۲۰۰ هفته می شود؛ یعنی خدا اگر بخواهد می تواند غذا را ۵۲۰۰ برابر عمر طبیعی اش سالم نگه دارد. اکنون می توانیم پاسخ این سؤال را بدهیم که چگونه امام زمان (عج) ۱۲ قرن زنده مانده است. ۱۲ قرن حدود ۱۵ برابر عمر طبیعی است. ۱۵ برابر کجا و ۵۲۰۰ برابر کجا؟!

- خدای تعالی می‌فرماید: «یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»؛ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! هرگاه خدا و رسول، شما را به چیزی که حیات بخش شماس است دعوت می‌کنند، بپذیرید.»
- حیات اقسام مختلفی دارد؛ ۱ گیاهی، ۲ حیوانی، ۳ فکری و ۴ ابدی. مقصود از حیاتی که با دعوت انبیاء (ع) فراهم می‌آید، حیات حیوانی نیست - چون این نوع حیات بدون دعوت انبیا نیز وجود دارد -؛ بلکه مقصود، حیات فکری، عقلی، معنوی، اخلاقی، اجتماعی و در یک کلام، حیات انسان در تمام زمینه‌هاست.^۱
- حیات انسان، در ایمان و عمل صالح است و خداوند متعال و انبیا (ع) هم مردم را به همان دعوت کرده‌اند: «دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ». اطاعت از فرامین آنان، رمز رسیدن به زندگی پاک و طیب است؛ چنان‌که در جای دیگری از قرآن می‌خوانیم: «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً» «هر کس کار شایسته‌ای کند، چه مرد یا زن، در حالی که مؤمن باشد، به زندگی پاک و پسندیده زنده‌اش می‌داریم.»
- استاد و معلم، باید به پیروی از خدا و پیامبر (ص) و با نَفَسِ مسیحایی خود، به مخاطب حیات ببخشد و جهل او را به علم، یأس او را به امید، غفلت او را به هوشیاری، ترس او را به شجاعت، إعراض (رویگردانی) او را به إقبال (روی آوردن)، تفرقه او را به وحدت، کینه او را به محبت، دنیاگرایی او را به ابداگرایی، اطاعت او از ناهلان را به اطاعت از اولیای معصوم و عادل، اسراف او را به صرفه‌جویی، کسالت او را به نشاط، اضطراب او را به آرامش، و سنگ دلی او را به نرم دلی تبدیل کند.
- اگر به جای این آموزه‌ها، تنها به انتقال اطلاعات و علوم اکتفا کنیم، معلوم نیست بهره‌گیری از این علوم برای فرد و جامعه سود خواهد داشت یا ضرر؟ و فارغ‌التحصیلان ما عناصر مفیدی خواهند بود یا خطرناک؟
- اگر استاد رسالت خود را رسالتی الهی، نبوی و علوی بداند و اتصال خود را با خدا و اولیای خدا مستحکم کند، واجد نفس مسیحایی می‌شود. در این صورت، کار معلم، کار انبیا خواهد بود؛ وگرنه انتقال علم بدون تزکیه، مثل جدا شدن سوزن از نخ است که به جای دوزنگی، سوراخ می‌کند و صدمه می‌زند.

ایستگاه تست

۱۳ مفهوم مستفاد از تدبر در آیه شریفه «یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ» کدام است؟

- ۱ شرط اجابت دعوت خدا و پیامبرش، ایمان به خداست.
- ۲ دعای به درگاه الهی و درخواست از پیامبرش، علت استجاب حاجات است.
- ۳ دست‌یابی به حیات حقیقی، معلول اطاعت از فرمان خدا که از طریق پیامبرش به ما می‌رسد، است.
- ۴ در جامعه ایمانی، افراد، با تعاون و اجابت خواسته‌های یکدیگر به حیات معنوی و پاک دست می‌یابند.

پاسخ ۳ خداوند در آیه مذکور، اجابت (اطاعت) از دعوت خدا و رسول را شرط حیات‌بخشی به روح انسان مؤمن معرفی می‌کند. «اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ (علت) إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ (معلول)»: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید؛ آن‌گاه که شما را به چیزی فرا می‌خواند که به شما زندگی حقیقی می‌بخشد.»

۱۴ ارزش علم بیش از هر چیزی است

- خداوند آن‌جا که سخن از آفرینش انسان است، خود را «کریم» معرفی می‌کند: «یا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا عَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ * الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ» «ای انسان! چه چیز تو را در برابر پروردگار بزرگوارت مغرور کرد و فریب داد؟ همان‌که تو را آفرید و [اندام تو را] استوار ساخت و متعادل کرد.» ولی آن‌جا که سخن از علم و فرهنگ است، صفت «أكرم» را به کار می‌برد و می‌فرماید: «اقْرَأْ وَ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ» «بخوان که پروردگار تو از همه گرامی‌تر است.»

انواع حیات	آیات
حیات گیاهی	«أَنْ لِّلَّهِ يَخِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا»؛ «خداوند زمین مرده را زنده می‌کند.»
حیات حیوانی	«لَنُحْيِي الْمَوْتَى»؛ «خداوند مردگان را زنده می‌کند.»
حیات فکری	«مَنْ كَانَ مُتِينًا فَآخِزِينَا»؛ «آن‌که مرده بود و زنده‌اش کردیم.»
حیات ابدی	«قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي»؛ «[مجرمین در قیامت می‌گویند:] ای کاش برای زندگی امروز چیزی از پیش فرستاده بودم.»

۱. البته ممکن است مراد از دعوت به حیات در این‌جا (به دلیل آن‌که آیه مذکور در کنار آیات جنگ بدر آمده است) دعوت به جهاد باشد.

• در سوره الرحمن نیز ابتدا به تعلیم قرآن اشاره می‌کند، سپس آفرینش انسان: «الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ»؛ «خداوند قرآن را آموخت و انسان را آفرید.»

• آری! باید قبل از ماشین، راه ساخته شود؛ اول راه هدایت (عَلَّمَ الْقُرْآنَ)، سپس آفرینش انسان. این تعابیر، بیانگر ارزش علم و معلم و تعلیم است و نشان می‌دهد که علم و فرهنگ بالاترین ارزش را دارد.

• آیات «الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ» درباره موضوع‌های «معلمی کار خداست» (فصل اول - شماره ۱) «نزدیک‌ترین صفت به معلمی، رحمت و محبت است.» نیز به‌کار رفته است. (فصل سوم - شماره ۱۲)

ایستگاه تست

۱۴ خداوند در قرآن کریم آن‌جا که سخن از آفرینش انسان است خود را با کدام صفت معرفی می‌کند و آن‌جا که سخن از علم و فرهنگ

است کدام صفت را به کار می‌برد؟

- ۱) اَکْرَم - کریم ۲) کَرِیم - اکرم ۳) اَعْلَم - علیم ۴) عَلِیم - اَعْلَم

پاسخ ۲ خداوند آن‌جا که سخن از آفرینش انسان است خود را «کریم» معرفی می‌کند «یا ایُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّبَكَ بِرَبِّكَ الْكَرِیمِ، الَّذِی خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ» ولی آن‌جا که سخن از علم و فرهنگ است صفت «اکرم» را به کار می‌برد و می‌فرماید: «اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْاَکْرَمُ»

سوالات تستی

۸۲۴ اگر گفته شود: «معلمی، انقاز غریق است.» به کدام نکته در خصوص این کار اشاره شده است؟

- ۱) کار معلمی سنگین‌تر از کار چندین گروه از مهندسان است؛ پس مسئولیتی چند برابر شغل‌های دیگر دارد.
- ۲) معلم با ارزشمندترین گوهر هستی سروکار دارد؛ زیرا نفس انسان با تربیت از فرشتگان برتر می‌شود.
- ۳) معلمی از چنان قداستی برخوردار است که وصف شغل برای آن سبک است؛ بلکه عبادت محسوب می‌شود.
- ۴) کار تعلیم و تربیت بر نسل‌های جوان تأثیرگذارتر است؛ چون ماندگاری بیشتری دارد.

۸۲۵ کدام توصیف دربارهٔ مبلغینی که از زیر بار کار شریف معلمی، شانه خالی کنند و با حضور در دستگاه طاغوت، به دنیا روی آورند، صحیح است؟ چرا؟

- ۱) نشانهٔ روشن فکری است. - معلمی یک انتخاب صحیح است.
- ۲) نشانهٔ روشن فکری است. - معلمی شغل نیست؛ عبادت است.
- ۳) نشانهٔ بی‌لیاقتی است. - معلمی شغل نیست؛ عبادت است.
- ۴) نشانهٔ بی‌لیاقتی است. - معلمی یک انتخاب صحیح است.

۸۲۶ در فرهنگ اسلامی از کدام تعبیر برای رهبر آسمانی یاد شده است و رسول خدا (ص) بالاترین صدقات را چه چیزی عنوان فرموده‌اند؟

- ۱) اشرف مخلوقات - تزکیهٔ نفس که با تعلیم کتاب و حکمت همراه باشد.
- ۲) مربی و پدر - انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد.
- ۳) اشرف مخلوقات - انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد.
- ۴) مربی و پدر - تزکیهٔ نفس که با تعلیم کتاب و حکمت همراه باشد.

۸۲۷ مقصود از تعبیر «عالم ربانی» چیست و این‌که «زمانی که شاگردی به غرور گرایش پیدا کند، معلم او را هشدار می‌دهد»، مصداقی از کدام حقیقت است؟

- ۱) اتصال معلم به خدا - معلم، تنها علم خود را منتقل نمی‌کند.
- ۲) الهام تقوا به عالم - معلم، تنها علم خود را منتقل نمی‌کند.
- ۳) الهام تقوا به عالم - تعلیم و تربیت مبارک‌ترین کار است.
- ۴) اتصال معلم به خدا - تعلیم و تربیت مبارک‌ترین کار است.

۸۲۸ اگر کار معلمی را به مهندسی تشبیه کنیم، کدام نقش معلم متناسب با کار مهندسانی است که مسئول ذوب مواد هستند؟

- ۱) با سعهٔ صدر، تربیت‌شدگان را به هم متصل نماید و جامعه را تشکیل دهد.
- ۲) با اخلاق و رفتار و محبت، شاگرد را به درس علاقه‌مند کند.
- ۳) با تدریس و تعلیم و تربیت، شاگرد را بسازد.
- ۴) استعداد شاگرد را کشف کند.

۸۲۹

در عبارات قرآنی «أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ» و «تَسْبُوا يَوْمَ الْحِسَابِ» به ترتیب به غفلت از کدام موارد اشاره شده است؟

- ۱ گوهر انسانیت - نشانه‌های خداوند
۲ ارزش عمر - نشانه‌های خداوند
۳ گوهر انسانیت - قیامت
۴ ارزش عمر - قیامت

۸۳۰

پاسخ دعای حضرت ابراهیم (ع): «وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ» در کدام عبارت قرآنی یافت می‌شود و این آیات به کدام ویژگی کار معلمی اشاره دارد؟

- ۱ «قَالَ لَا يَنْأَلُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ» - سروکار داشتن با گران‌ترین گوهر هستی
۲ «قَالَ لَا يَنْأَلُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ» - ماندگاری کار روی فکر افراد
۳ «وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» - ماندگاری کار روی فکر افراد
۴ «وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» - سروکار داشتن با گران‌ترین گوهر هستی

۸۳۱

چرا مدرسه و کلاس، کارخانه انسان‌سازی است و اهمیت کلاس‌داری چه زمانی دو چندان می‌شود؟

- ۱ آینده انسان رقم می‌خورد و افراد را از پرتگاه جهالت دور می‌کند. - مخاطب نسل نو باشد.
۲ اگر انسان درست تربیت شود از فرشته برتر می‌شود. - مخاطب نسل نو باشد.
۳ آینده انسان رقم می‌خورد و افراد را از پرتگاه جهالت دور می‌کند. - معلم عالم ربانی باشد.
۴ اگر انسان درست تربیت شود از فرشته برتر می‌شود. - معلم عالم ربانی باشد.

۸۳۲

نشانه فقیه در لسان روایات چه چیزی بیان شده است و کدام موضوع مربوط به اهمیت معلمی از آن برداشت می‌شود؟

- ۱ «وَ أَنْقَذَهُمْ مِنْ أَعْدَائِهِمْ» - معلم ربانی، ناجی بشر است.
۲ «وَ أَنْقَذَهُمْ مِنْ أَعْدَائِهِمْ» - معلم ربانی، هادی بشر است.
۳ «وَ يَصْغُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ» - معلم ربانی، ناجی بشر است.
۴ «وَ يَصْغُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ» - معلم ربانی، هادی بشر است.

۸۳۳

عبارات قرآنی «فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُؤَارِي سُوءَ أَحْيَاهِ» و «فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ» به ترتیب نافی

کدام محدودیت‌ها از امر آموزش است؟

- ۱ محدودیت انسانی - محدودیت زمانی
۲ محدودیت انسانی - محدودیت مقداری
۳ محدودیت مکتبی - محدودیت مقداری
۴ محدودیت مکتبی - محدودیت زمانی

۸۳۴

قرآن کریم به مؤمنان در برابر دعوت خدا و پیامبر (ص)، چه فرمانی می‌دهد و ثمره آن، کدام نوع از حیات است؟

- ۱ «عَمِلَ صَالِحًا» - حیات نباتی
۲ «استجیبوا» - حیات فکری
۳ «عَمِلَ صَالِحًا» - حیات فکری
۴ «استجیبوا» - حیات نباتی

۸۳۵

خداوند کدام صفت را در امر آموزش انسان برای خود به کار می‌برد و از آیات «عَلَّمَ الْقُرْآنَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ» کدام مفهوم درباره خلقت انسان دریافت می‌شود؟

- ۱ کریم - ارزش تعلیم مقدم بر آفرینش انسان است.
۲ اکرم - هدایت و ربوبیت، مقدم بر خلقت الهی است.
۳ کریم - هدایت و ربوبیت، مقدم بر خلقت الهی است.
۴ اکرم - ارزش تعلیم مقدم بر آفرینش انسان است.

۸۳۶

از آیه شریفه «عَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ» کدام موضوع دریافت می‌گردد؟

- ۱ معلمی یک شغل نیست، عبادت است.
۲ اولین معلم، خداوند است و دانش‌آموز او حضرت آدم بوده است.
۳ معلمی یک انتخاب صحیح است.
۴ معلم با گران‌ترین گوهر هستی سروکار دارد.

۸۳۷

چند مورد از موارد زیر به کار معلمی اشاره دارد؟

- ۱) انقاذ غريق ۲) انتقال علم و تجربه ۳) کلید عزت ۴) کلید بصیرت و مصونیت

۴ ۴

۳ ۳

۲ ۲

۱ ۱

۸۳۸

عبارت «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ» نشانگر چه چیزی است؟

- ۱ پیامبر، معلم مردم بوده است.
۲ کار پیامبران تعلیم کتاب و حکمت و تزکیه بوده است.
۳ معلمی چندمنظوره است.
۴ خداوند رحمان قرآن را تعلیم فرمود.

۸۳۹

مبارک‌ترین کاری که خداوند بر دوش انبیا و اوصیا (ع) گذاشته، چیست و آنچه برای توصیف انبیا بیش از همه استفاده شده، کدام است؟

- ۱ تعلیم و تربیت - «مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ..»
۲ تعلیم و تربیت - «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ.»
۳ بشارت و انذار - «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ.»
۴ بشارت و انذار - «مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ.»

۸۴۰

آیت‌الله گلپایگانی خطاب به کدام طلبه‌ها فرمود «به خودشان بگویند لیاقت حوزه رفتن نداشتیم و امام زمان مرا از حوزه بیرون انداخت.» و ماندگاری

آثار معلم بر شاگرد به چه صورت است؟

- ۱ طلبه‌ای که به جای فرا گرفتن دین، سراغ دربار رفت. - کوتاه‌مدت
۲ طلبه‌ای که به جای فرا گرفتن دین، سراغ دربار رفت. - بلندمدت
۳ طلبه‌ای که به جای یاد دادن دین، سراغ دربار رفت. - کوتاه‌مدت
۴ طلبه‌ای که به جای یاد دادن دین، سراغ دربار رفت. - بلندمدت

هوش و

استعداد معلمي

درسنامه

معنی مستقیم واژگان

واژگان کوچک‌ترین جزء معنی‌دار زبان، و پایه و اساس پرسش‌های هوش کلامی هستند؛ پرسش‌هایی که بر پایه شناخت و درک زبان مطرح می‌شوند. شناخت واژگان و معنا و ساختار آن‌ها در خواندن و درک جمله‌ها و متن‌ها و در نتیجه حل پرسش‌های دسته‌های بعدی نیز مؤثرند؛ ولی گونه‌ای از پرسش‌ها نیز به همین صراحت و مستقیم معنای واژگان را می‌خواهند. افزون بر کتاب‌های درسی که در طول دوران تحصیل می‌خوانیم، هر مطالعه دیگری می‌تواند دریچه‌ای تازه به یادگیری واژگان باشد.

هوش کلامی

در پرسش‌های زیر، کدام گزینه مترادف واژه موردنظر است؟

۱۱۹۵	دسیسه	۱	خطا	۲	اذیت	۳	توطئه	۴	اهانت
۱۱۹۶	مخمصه	۱	کارزار	۲	آشوب	۳	دشمنی	۴	گرفتاری
۱۱۹۷	میزان	۱	عدل	۲	ترازو	۳	اهرم	۴	وزنه
۱۱۹۸	مه‌ار	۱	شلاق	۲	زین	۳	رکاب	۴	افسار
۱۱۹۹	ملعبه	۱	بدگویی	۲	طعنه	۳	نفرت	۴	بازیچه
۱۲۰۰	فراغ	۱	پیروزی	۲	آسایش	۳	شادی	۴	گسترده‌گی
۱۲۰۱	حسد	۱	آز	۲	نیرنگ	۳	کبر	۴	رشک
۱۲۰۲	احیا	۱	شاد کردن	۲	برپا کردن	۳	زنده کردن	۴	رها کردن
۱۲۰۳	تفحص	۱	بررسی	۲	پاسخگویی	۳	کوشش	۴	نتیجه‌گیری
۱۲۰۴	سیطره	۱	ریاست	۲	بزرگی	۳	سرپرستی	۴	چیرگی
۱۲۰۵	نمط	۱	جاده	۲	مسیر	۳	طریقه	۴	بند

در پرسش‌های زیر، نزدیک‌ترین معنی به واژه نوشته‌شده در سؤال را مشخص کنید.

۱۲۰۶ متقدم

۱ رونده

۲ دونده

۳ پیشین

۴ برنده

۱۲۰۷

۱ احتمالاً

«هرآینه» یعنی

۲ بی‌گمان

۳ اطمینان

۴ بلکه

۱۲۰۸

۱ اندیشه

نزدیک‌ترین معنی به «هنجار» کدام است؟

۲ قاعده

۳ دلیل

۴ دستور

۱۲۰۹

۱ مجالست

کدام‌یک از واژه‌های زیر، با واژهٔ معاشرت مترادف است؟

۲ مشاوره

۳ متارکه

۴ مجاورت

هر متن را بخوانید و سپس به سؤالات پس از آن پاسخ دهید.

«جهد کن که اگرچه اصیل و گوهری باشی، گوهر تن نیز داری که گوهر تن از گوهر اصل بهتر بُود. چنان‌که گفته‌اند: بزرگی، خرد و دانش راست نه گوهر را.»

۱۲۱۰

مفهوم بخش مشخص‌شدهٔ عبارت، کدام است؟

۱ ثروت فراوان

۲ مروارید اصل

۳ نَسَب

۴ روح انسان

«روزی پیر ما، با جمعی از همراهان به در آسیابی رسید. افسار اسب کشید و ساعتی درنگ کرد؛ پس به همراهان گفت: «می‌دانید که این آسیاب چه می‌گوید؟»، می‌گوید: معرفت این است که من در آنم. گرد خویش می‌گردم و پیوسته در خود سفر می‌کنم، تا هر چه نباید، از خود دور گردانم!»

۱۲۱۱

کدام گزینه به مفهوم کلمه‌ای که زیر آن خط کشیده شده است، نزدیک است؟

۱ ارزشمند

۲ شایسته نیست

۳ واجب نیست

۴ بزرگ

بدیو در مقالهٔ «شرایط» (Conditions) در کتاب «بیانیة فلسفه» (Manifesto for Philosophy) می‌نویسد: «فلسفه در همهٔ دوره‌های تاریخی وجود ندارد؛ مسیر وجود فلسفه در زمان و مکان، دچار گسست‌ها و عدم تداوم‌هاست؛ بنابراین باید فرض کنیم که فلسفه نیازمند شرایط خاصی است.»

۱۲۱۲

مطابق متن، بهترین گزینه برای مفهوم واژهٔ «عدم» کدام است؟

۱ نابدی

۲ پارگی

۳ شکست

۴ نبود

یادگیری مشارکتی یکی از روش‌های نوین آموزش و یادگیری و یک روش آموزشی یادگیرنده‌محور است. این شیوهٔ آموزش، متأثر از رویکرد سازاگرایی اجتماعی است و به ویژه از نظریهٔ ویگوتسکی ناشی شده است. به اعتقاد ویگوتسکی از آنجا که دانش حاصل کنش در بافت اجتماعی است، یادگیری از طریق تعامل با دیگران حاصل می‌شود و طی آن، دانش‌آموزان با کمک معلم و هم‌سالان با تجربه‌تر در پهنهٔ تقریبی رشد خود، پیشرفت می‌کنند و از سطح بالفعل کنونی به سطح پتانسیل خود می‌رسند.

۱۲۱۳

مطابق متن، واژهٔ «ناشی» به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

۱ نابلد

۲ نشئت‌گرفته

۳ ناتوان

۴ باعث

به نظر می‌رسد والدین انگیزه دارند تا فرزندان خود را به بهترین وجه، برای جهانی که احتمالاً در آن باید مستقل زندگی کنند، آماده نمایند. آن‌چه در یک فرهنگ کار می‌کند، لزوماً در فرهنگ دیگر نمی‌تواند خوب باشد؛ اما هر چه دنیای ما به هم پیوند می‌خورد، این تنوع رویکردهای فرزندپروری، ممکن است کاهش یابد. در حقیقت، بیشتر کشورها طی ۵۰ سال گذشته، فردگراتر شده‌اند و این تحوّل در کشورهایی که بیشترین توسعهٔ اقتصادی را تجربه کرده‌اند، بارزتر است.

۱۲۱۴

مطابق متن، بهترین گزینه برای معنی «رویکرد» کدام است؟

۱ نگاه

۲ ابزار

۳ بینش

۴ روش

دانشمندان ۱۰ عامل مهم که گرم شدن کره زمین را اثبات می‌کند، به عنوان عوامل غیر قابل انکار این پدیده اعلام کرده‌اند. آنها بدون اشاره به عامل اصلی این پدیده، اعلام کرده‌اند شگنی وجود ندارد که زمین از سال ۱۹۸۰ تاکنون، بیشتر از حد انتظار گرم شده است. این گزارش می‌تواند تأییدی بر بیانیه مجمع بین‌الدول تغییر اقلیم سازمان ملل باشد که در سال ۱۹۹۷ اعلام کرد به احتمال ۹۰ درصد این پدیده در حال وقوع است و باید همه کشورهای دست به دست هم دهند و آن را متوقف سازند.

۱۲۱۵ مطابق متن، بهترین گزینه برای جایگزینی «اقلیم» کدام است؟

- ۱ گرما ۲ سرزمین ۳ آب و هوا ۴ گرمایش

متصدیان پارک «بهار»، به منظور افزایش جذابیت و جلب افراد بیشتر به پارک، اقدام به سرمایه‌گذاری جهت ایجاد زمین بازی بزرگی برای کودکان کردند و بخشی از محل مخصوص پیاده‌روی پارک را به آن اختصاص دادند. اندکی پس از اجرای پروژه مذکور، تعداد مراجعین به این پارک کاهش یافت که از این بابت، دگه‌ها و فروشگاه‌های کوچک داخل پارک نیز متضرر شدند.

۱۲۱۶ مطابق متن، بهترین معنی برای «جلب» کدام است؟

- ۱ کشیدن ۲ بازداشت ۳ دست‌گیری ۴ گرفتن

هوا وزن دارد و به هر چیزی فشار وارد می‌کند. بعضی بالن‌ها را با گاز هلیوم پر می‌کنند، چون هلیوم از هوا سبک‌تر است. بنابراین، اگر یک بالن را که از گاز هلیوم پر شده رها کنیم، به سرعت بالا می‌رود و سپس ناگهان می‌ترکد. وقتی بالن بالا می‌رود، به سمت جاهایی حرکت می‌کند که فشار هوای کمتری دارد. در این حالت گاز داخل بالن در مقایسه با هوا نیروی بیشتری به دیواره‌های داخلی بالن وارد می‌کند و سعی می‌کند از بالن خارج شود. به این ترتیب بالن کم‌کم باد می‌کند و سرانجام می‌ترکد.

۱۲۱۷ مطابق متن، کدام مفهوم برای «نیرو» مناسب است؟

- ۱ قوه ۲ فشار ۳ قدرت ۴ توانایی

مسئله مدیریت محصول و ارتباط با مشتریان از مهم‌ترین جنبه‌های تجارت امروز دنیا است. در بادی امر باید توجه داشت که نظر مشتریان در بالاترین درجه اهمیت است. ما از همه مشتریان یک شعبه فروشگاه زنجیره‌ای خود نظرسنجی کردیم و همه آنها موافق بودند که شبانه‌روزی بودن فروشگاه ایده بسیار خوبی است. پس لازم است هر چه سریع‌تر برنامه‌ای برای ۲۴ ساعته کردن تمام شعب فروشگاه بریزیم.

۱۲۱۸ بهترین گزینه برای مفهوم عبارت «بادی»، مطابق متن کدام است؟

- ۱ ابتدا ۲ وادی ۳ نخست ۴ آغازین

به تنهایی نمی‌شود خواب دیدن خود را تحت کنترل در آوریم؛ اما به تازگی روان‌شناسان توانسته‌اند کابوس‌های وحشتناک را مهار و آنها را درمان کنند. در این روش، روان‌شناس از بیمار می‌خواهد وقتی کابوس می‌بیند، به تماشای آن ادامه بدهد و تلاش کند آن را به هر آنچه دوست دارد تغییر دهد. نتایج یک آزمایش در این زمینه از موفقیت ۷۰ درصدی این روش پس از یک دوره درمان دو تا چهار هفته‌ای حکایت دارد که نشان از عبث نبودن این روش است.

۱۲۱۹ با توجه به متن، بهترین گزینه برای مفهوم واژه «عبث» کدام است؟

- ۱ مفت ۲ نادرست ۳ بیهوده ۴ کارآمد

شمارش از چپ، میان انسان‌ها رواج دارد و حتی در زبانی مانند فارسی، که از سمت راست نوشته و خوانده می‌شود، نوشتن اعداد متفاوت است و از چپ به راست. دانشمندان مدعی‌اند که انسان‌ها و حیوانات، به صورت غریزی از سمت چپ به راست شمارش می‌کنند، زیرا نیم‌کره راست مغز که اطلاعات را پردازش می‌کند، انجام فعالیت‌های بصری را به عهده دارد. از این رو این طور به نظر می‌رسد که رفتار شمارش اعداد از سمت چپ، بیشتر رفتاری غریزی باشد تا اکتسابی.

۱۲۲۰ بهترین گزینه برای جایگزینی عبارت «پردازش» در متن کدام است؟

- ۱ دسته‌بندی ۲ خوانش ۳ تحلیل ۴ پرداختن

در الگوی یادگیری مشارکتی، بر پایه دو اصل مهم وابستگی درونی مثبت و مسئولیت گروهی، به تدارک فرصت همکاری در گروه‌های کوچک نا همگن می‌پردازند و شاگردان را تشویق می‌کنند تا در همکاری با دیگران، برای موفقیت گروه خود تلاش کنند. مطابق این الگو، دانش‌آموزان در قالب گروه‌های کوچک عمدتاً چهار یا پنج نفری، برای رسیدن به هدف مشترک، با هم کار می‌کنند و علاوه بر این که مسئول یادگیری خود هستند، در برابر یادگیری دیگران نیز احساس مسئولیت می‌کنند. پیشرفت تحصیلی، شرکت فعال‌تر فراگیران در جریان یادگیری، مسئولیت‌پذیری بیشتر برای آموختن و یادگیری خویش، کوتاه‌تر شدن زمان انجام تکالیف، کاهش چشم‌گیر مشکلات انضباطی، علاقه‌مندی بیشتر و پرورش تصور مثبت به یادگیری و درس و مدرسه، و فرصت بیشتر معلم برای مشاهده و ارزیابی یادگیری‌های دانش‌آموزان، از مزایای مهم این شیوه آموزشی است.

۱۳۲۱ بهترین مفهوم برای «تصور» در متن کدام است؟

- ۱ نگرش ۲ خیال ۳ گرافیتی ۴ تخیل

یکی از ارکان اصلی نظام آموزش ریاضی، معلم ریاضی است. تجربه نشان داده است که هر قدر هم که برنامه‌ریزی آموزشی دقیق و علمی انجام شود و روش‌های پیشنهادی تدریس مبتنی بر تحقیق و یافته‌های پژوهشی باشد، در صورت عدم استقبال معلمان ریاضی از آنها، چه به دلیل نداشتن باور به آن برنامه‌ها و روش‌ها، و چه به دلیل نداشتن دانش لازم، آن برنامه‌ریزی آموزشی محکوم به شکست خواهد بود. از این رو می‌توان ادعا کرد که شناسایی ظرفیت‌های موجود در جامعه معلمان ریاضی و برنامه‌ریزی برای آموزش‌های قبل و ضمن خدمت آنها، جزو اولین قدم‌ها برای ایجاد تحول در آموزش ریاضی مدرسه‌ای است.

از طرفی، آموزش آموزگاران (معلمان دوره ابتدایی) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا علاوه بر مؤلفه‌های متعدد تأثیرگذار بر آموزش ابتدایی، به پشتوانه تحقیقات متنوع در حوزه‌های مختلف روانشناسی کودک نیز، ارجحیت تربیت معلمي آموزگاران، بر تربیت موضوعی / محتوایی ایشان، در همه جای جهان، تبدیل به یک رسم مألوف شده است؛ در عین حال، آموزگاران که تربیت‌شان عمومی است، پایه‌گذار یادگیری‌های تخصصی / موضوعی دانش‌آموزان در ریاضی و سایر موضوع‌های درسی هستند. بدین سبب، برنامه‌های تدوین شده جهت آموزش و ارتقای یادگیری معلمان عمومی با معلمان موضوعی تفاوت بسیار دارد و این درحالیست که آموزش هر دو دسته از معلمان در مجموعه «تربیت معلم» قرار می‌گیرد.

(ریاضی ۱۴۰۳)

۱۳۲۲ منظور از واژه «مألوف»، که در متن زیر آن خط کشیده شده، کدام است؟

- ۱ جنجالی ۲ جدید ۳ دانشگاهی ۴ مرسوم

با تمام مزایایی که کار گروهی دارد، نباید ناگفته بماند که استفاده از کار ترجمه گروهی، محدودیت‌هایی نیز دارد و قابل استفاده بی‌قید و شرط برای همه انواع متون نیست. همکاری گروهی تنها در صورتی می‌تواند موفق باشد که امکان کار به صورت فرافردی بر روی موضوع فعالیت (که در اینجا متن است)، برای تمامی اعضا فراهم باشد. یعنی باید تمام اعضا بتوانند به دیدگاه، برداشت و درک غیرفردی و مشترک نسبت به موضوع فعالیت دست یابند، تا انجام آن فعالیت به صورت گروهی ممکن باشد. در رابطه با ترجمه، این به آن معنی است که تنها متن‌هایی قابل ترجمه گروهی هستند که امکان برداشت فرافردی را برای تمام خوانندگان فراهم کنند. همان‌طور که می‌دانیم، متون ابعاد و ویژگی‌های متفاوت دارند که موضوع مبحث طبقه‌بندی متن در گستره زبان‌شناسی متن است. تمام متن‌ها جنبه‌های محتوایی دارند که همراه با طبقه‌بندی متن با ویژگی‌های دیگر متن، کاربرد متن را مشخص می‌کنند. جنبه محتوایی متن با توجه به کاربرد متن، دارای درجه‌های متفاوتی از اهمیت در مقایسه با سایر ویژگی‌های متن است. برای مثال، در یک کاتولوگ فنی، بعد محتوایی متن و بیان دقیق و واضح محتوا، بالاترین اولویت را دارد؛ در حالی که اولویت پیام و محتوای متن، گاهی اوقات در یک متن ادبی یا شعر در مراتب پایین‌تری از ابعاد و ویژگی‌های زیبایی متن قرار می‌گیرد.

۱۳۲۳ مطابق متن، «مزایا» به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

- ۱ زیبایی‌ها ۲ مشکلات ۳ فواید ۴ انواع

دین و زندگی دهم - درس ۹

۱ = ۲ امام کاظم (ع) می‌فرماید: «خدایا! می‌دانم که بهترین توشه مسافر کوی تو عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار تو شده باشد.» از نشانه‌های عزم قوی، شکیبایی و صبر در راه رسیدن به هدف است: ﴿وَاصْبِرْ عَلٰی مَا اَصَابَكَ...﴾

۲ = ۲ از آن‌جا که سرنوشت ابدی انسان‌ها در آخرت براساس رفتار آن‌ها در دنیا تعیین می‌شود، لازم است برای سفر به آخرت آماده شویم و قدم در مسیر مطمئن بگذاریم. هدف از خلقت انسان تقرب به خدا و رسیدن به مقام قرب اوست. هرکس این نکته را دریابد و زندگی خود را در مسیر این هدف قرار دهد، در دنیا زندگی لذت‌بخش و مطمئن و در آخرت رستگاری و خوشبختی ابدی را به دست خواهد آورد.

۳ = ۱ سرنوشت ابدی انسان‌ها بر اساس رفتار آنان در دنیا تعیین می‌شود و هر کس خدای یگانه را هدف و مقصد قرار دهد و زندگی خود را در مسیر این هدف قرار دهد، در دنیا زندگی لذت‌بخش و مطمئن و در آخرت رستگاری و خوشبختی ابدی را به دست خواهد آورد.

۴ = ۴ بعد از سفارش‌هایی که لقمان حکیم به فرزندش می‌کند و راه و رسم زندگی را به او نشان می‌دهد، به وی می‌گوید: ﴿وَاصْبِرْ عَلٰی مَا اَصَابَكَ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْر﴾: «بر آن‌چه (در این مسیر) به تو می‌رسد صبر کن که این از عزم و اراده در کارهاست.» این آیه به اولین اقدام برای ثبات قدم در مسیر رسیدن به قرب الهی، یعنی تصمیم و عزم برای حرکت اشاره دارد.

۵ = ۴ سهل و آسان بودن رسیدن به هدف، نتیجه و معلول عزم قوی است و از آثار آن، استواری بر هدف، شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به آن هدف است.

۶ = ۳ لقمان حکیم بعد از سفارش‌هایی که به فرزندش می‌کند و راه و رسم زندگی را در آن سفارش‌ها به او می‌آموزد (ردگزینه ۱)، به وی می‌فرماید: ﴿وَاصْبِرْ عَلٰی مَا اَصَابَكَ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْر﴾: «بر آن‌چه (در این مسیر) به تو می‌رسد صبر کن که این از عزم و اراده در کارهاست.»

۷ = ۲ امام کاظم (ع) می‌فرماید: «خدایا! می‌دانم که بهترین توشه مسافر کوی تو عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار تو شده باشد.» و به تصمیم و عزم برای حرکت، از اقدامات گام‌گذاشتن در مسیر تقرب به خدا مرتبط است.

۸ = ۲ برای گام‌گذاشتن در مسیر تقرب به خدا و همچنین برای ثابت‌قدم ماندن در این راه، شایسته است اقدامات زیر را انجام دهیم: تصمیم و عزم برای حرکت - عهد بستن با خدا - مراقبت - محاسبه و ارزیابی

۹ = ۱ میان «داشتن عزم و اراده قوی» و «آسان رسیدن به هدف» یک رابطه مستقیم برقرار است؛ زیرا هر قدر عزم قوی‌تر باشد، رسیدن به هدف آسان‌تر است و اولین گام در مسیر تقرب به خدا، تصمیم و عزم برای حرکت است.

۱۰ = ۳ کسی که راه رستگاری و سعادت را که همان قرب به خداست، شناخته و می‌خواهد در این مسیر قدم بگذارد با خدای خود پیمان می‌بندد که آن‌چه را خداوند برای رسیدن به این هدف مشخص کرده است، یعنی واجبات الهی را انجام دهد و خداوند را خشنود سازد.

۱۱ = ۲ آثار عزم قوی، استواری بر هدف، شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به هدف است و وقتی خدا از ما راضی خواهد بود که ما در مسیر رستگاری و خوشبختی خود گام برداریم.

۱۲ = ۲ وقتی خدا از ما راضی خواهد بود که ما در مسیر رستگاری و خوشبختی خود گام برداریم و آن‌گاه از ما ناخشنود خواهد بود که به خود ظلم کنیم و در مسیر هلاکت خود قدم گذاریم.

۱۳ = ۲ برای عهد بستن با خداوند باید بهترین زمان‌ها را انتخاب کنیم. بعد از نماز، شب‌های قدر و شب یا روز جمعه زمان‌های خوبی برای عهد بستن با خداوند است.

عبارت «ای نفس! امروز روزی بود که بر تو گذشت و دیگر باز نمی‌گردد...» بیانگر حساب‌کشیدن از خود و عمل خود برای بعد از مرگ در مسیر محاسبه و ارزیابی است.

۱۴ = ۱ در آیه ۱۰ سوره فتح می‌خوانیم: «و هر که به عهده‌ای که با خدا بسته وفادار بماند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.» از امیرالمؤمنین علی (ع) پرسیدند زیرک‌ترین انسان کیست؟ فرمود: «کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.»

۱۵ = ۴ اگر عهد و پیمان خود را در زمان‌های معینی، مانند آخر هر هفته، آخر هر ماه یا شب قدر هر سال، تکرار کنیم، استحکام بیش‌تر پیدا می‌کند و به فراموشی (نسیان) سپرده نمی‌شود.

۱۶ = ۲ بنابر ترجمه آیات «و هر که به عهده‌ای که با خدا بسته وفادار بماند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.» و «به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم.»، عمل به عهد و پیمان‌های خود با خدا، موجب برخورداری از پاداش عظیم الهی و وفای خدا به پیمان‌ش می‌شود؛ پس موارد (الف) و (د) صحیح‌اند؛ اما موارد (ب) و (ج) در مورد عوامل بهشتی شدن است.

۱۷ = ۲ قرآن کریم در آیه ۴۰ سوره بقره می‌فرماید: «به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم.» و در آیه ۱۰ سوره فتح می‌فرماید: «هر که به عهده‌ای که با خدا بسته وفادار بماند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.»

۱۸ = ۱ در آیه ۷۷ سوره آل عمران می‌خوانیم: «کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشند آن‌ها بهره‌ای از آخرت نخواهند داشت و خداوند با آن‌ها سخن نمی‌گوید و به آنان در قیامت نمی‌نگرد و آن‌ها را (از گناه) پاک نمی‌سازد و عذاب دردناکی برای آن‌هاست»

۱۹ = ۴ در آیه ۷۷ سوره آل عمران می‌خوانیم: «کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشند آن‌ها بهره‌ای از آخرت نخواهند داشت و خداوند با آن‌ها سخن نمی‌گوید و به آنان در قیامت نمی‌نگرد و آن‌ها را (از گناه) پاک نمی‌سازد و عذاب دردناکی برای آن‌هاست.»

۲۰ = ۳ در آیه ۱۰ سوره فتح می‌خوانیم: «و هر که به عهده‌ای که با خدا بسته وفادار بماند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.» و در آیه ۷۷ سوره آل عمران می‌خوانیم: «کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشند آن‌ها بهره‌ای از آخرت نخواهند داشت...»

۳۲ ۲ امام علی (ع) دربارهٔ محاسبه و ارزیابی دربارهٔ زیرک‌ترین انسان‌ها می‌فرماید: «کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد» که این مفهوم با عمل به حدیث نبوی «حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا» هم‌مفهوم است و قابل اجرا است. یعنی انسان باید همواره در دنیا از خود و عملش حساب بکشد، قبل از این‌که در آخرت از او حساب بکشند.

۳۳ ۱ امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَّ عَلٰی عَيْبِوَهٍ وَ أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ وَ اسْتَقَالَ الذُّنُوبَ وَ اصْلَحَ الْعَيْبُوبَ»؛ «هر کس نفسش را محاسبه کند، بر عیب‌هایش آگاه می‌شود و بر گناهانش احاطه پیدا می‌کند و گناهان را جبران می‌کند و عیب‌ها را اصلاح می‌کند.» اگر انسان محاسبه‌ای انجام دهد که بر عیب‌هایش آگاه شود (وقف علی عیوبه)، موجب سعادت و اصلاح نفس او می‌گردد.

۳۴ ۱ امام علی (ع) می‌فرماید: «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَّ عَلٰی عَيْبِوَهٍ وَ أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ وَ اسْتَقَالَ الذُّنُوبَ وَ اصْلَحَ الْعَيْبُوبَ» و «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ سَعِدَ». پس موارد (الف) و (ج) از ثمرات این کلام‌های علوی است. البته مورد (ب) کلام پیامبر (ص) است و به محاسبه کردن خود، قبل از محاسبه شدن در قیامت اشاره می‌کند، نه ثمرهٔ محاسبه. مورد (د) نیز حدیث امام صادق (ع) در بیان سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او، در درس ۶ سال دوازدهم می‌باشد.

۳۵ ۲ ما پیامبر (ص) را اسوهٔ کامل خود قرار می‌دهیم، چون می‌دانیم هر کاری که انجام داده، درست و مطابق دستور خداوند بوده است. اما اسوه قرار دادن ایشان به این معنا نیست که ما عین او باشیم و در همان حد عمل کنیم، بلکه به این معناست که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک‌تر کنیم.

۳۶ ۳ ممکن است این سؤال به ذهن بیاید که چگونه می‌شود انسان‌های بزرگی را که حدود ۱۴۰۰ سال قبل زندگی کرده‌اند، اسوه قرار داد؟ پاسخ این است که اسوه بودن آن بزرگان مربوط به اموری که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می‌کنند، نیست. اسوه بودن ایشان در اموری است که همواره برای بشر خوب و باارزش بوده‌اند و باگذشت زمان، حتی درک بهتری از آن‌ها نیز به دست آمده است.

دلایل رد سایر گزینه‌ها

گزینهٔ ۱: پاسخ به این سؤال است که چگونه می‌توان یک انسان معصوم را اسوه قرار داد.

گزینهٔ ۲: تقسیم اوقات یکی از نمونه‌های امور ثابت و مورد الگوگیری است اما پاسخ کلی این پرسش نیست.

گزینهٔ ۴: در امور قابل تغییر نمی‌توان معصومین را الگو قرار داد.

۳۷ ۲ برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه‌ها و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده‌اند، بسیار ضروری است. زیرا وجود این الگوها، به ما ثابت می‌کند که این راه موفقیت‌آمیز است.

۳۸ ۳ وجود این الگوها به ما ثابت می‌کند که این راه موفقیت‌آمیز است و می‌توان از تجربهٔ آنان استفاده نمود و مانند آنان عمل کرد و از همه مهم‌تر این‌که می‌توان از آنان کمک گرفت و با دنباله‌روی از آنان سریع‌تر به هدف رسید.

۲۱ ۳ باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد، رضایت خدا را در پی دارد و شکستن پیمان، شرمندگی در مقابل او را به دنبال می‌آورد؛ عهدی که ابتدا بسته می‌شود، مانند نوزادی است که باید از او مراقبت شود تا با عهدشکنی آسیب نبیند. امام علی (ع) در این باره می‌فرماید: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.»

۲۲ ۲ در بیان امام علی (ع): «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.» و این سخن دربارهٔ «مراقبت» است.

۲۳ ۳ حدیث امام علی (ع) که می‌فرماید: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.» بیانگر اهمیت مراقبت از عهد است که در صورت عدم مراقبت از آن، تصمیم‌ها و عزم‌ها سست و نابود می‌شود.

۲۴ ۲ عهدی که ابتدا بسته می‌شود، مانند نوزادی است که باید از او مراقبت شود تا با عهدشکنی، آسیب نبیند. امام علی (ع) در این باره می‌فرماید: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.» خداوند در قرآن کریم، پیامبر (ص) را به عنوان الگو معرفی می‌کند و می‌فرماید: «رسول خدا برای شما نیکوترین اسوه است.»

۲۵ ۴ بعد از محاسبه اگر معلوم شود که در انجام عهد خود موفق بوده‌ایم، خوب است خدا را سپاس بگوییم و شکرگزار باشیم؛ زیرا می‌دانیم که او بهترین پشتیبان ما در انجام پیمان‌هاست.

۲۶ ۱ - بازتاب تکرار عهد و محاسبه در شب‌های قدر ← عهد‌ها استحکام بیش‌تری پیدا کند و به فراموشی سپرده نشود.
- بازتاب تکرار عهد در هر سال ← تا بتوانیم بر اساس آن، تصمیم‌های بهتری برای آینده بگیریم.

۲۷ ۲ عهدی که ابتدا بسته می‌شود، مانند نوزادی است که باید از او «مراقبت» شود تا با «عهدشکنی»، آسیب نبیند.

امام علی (ع) می‌فرماید: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.»

۲۸ ۳ شکستن پیمان، شرمندگی در مقابل خداوند را به دنبال دارد و امام علی (ع) می‌فرماید: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.»

۲۹ ۱ بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود و فرمودهٔ امام علی (ع) مربوط به «محاسبه» است.

۳۰ ۳ عهدی که ابتدا بسته می‌شود مانند نوزادی است که باید از او مراقبت شود تا با عهدشکنی آسیب نبیند. امام علی (ع) در این باره می‌فرماید: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.» بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت شناخته شود.

۳۱ ۳ از امیرالمؤمنین علی (ع) پرسیدند: زیرک‌ترین انسان کیست؟ فرمود: «کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.»

۸۲۷ ۱ اتصال معلم و استاد و مربی به خداوند متعال، نقش مهمی در انجام مسئولیت آن‌ها (که همان ارشاد و هدایت مردم است)، دارد؛ لذا از عالم دینی به «عالم ربانی» تعبیر می‌شود. معلم، تنها علم خود را منتقل نمی‌کند؛ بلکه می‌تواند همه کمالات را با رفتار و گفتار و اخلاق خود به دیگران منتقل نماید. مثلاً آن زمان که شاگرد به غرور گرایش پیدا کند، او را هشدار دهد.

۸۲۸ ۲ در مقام تشبیه، کار معلمی که با اخلاق و رفتار و محبت، شاگرد را به درس علاقه‌مند کند، مانند مهندسانی است که مسئول ذوب مواد هستند. زیرا شاگرد را ذوب و مجذوب تعلیم خود می‌کند.

۸۲۹ ۳ اگر انسان منحرف گردد، از هر حیوانی پست‌تر خواهد شد. معلم نمی‌گذارد که گوهر انسانیت، نابود و مغفول شود. قرآن کریم درباره بعضی از انسان‌ها می‌فرماید: ﴿أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ﴾: «آن‌ها مثل حیوانات هستند، بلکه پست‌تر.» سپس دلیل انحراف آن‌ها را این‌گونه بیان می‌کند: ﴿أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ﴾. عده‌ای از قیامت غافل اند: ﴿تَشُوا يَوْمَ الْجِسَابِ﴾.

۸۳۰ ۳ حضرت ابراهیم (ع) از خدا خواست که در تاریخ ماندگار باشد: «و اجعل لی لسان صدق فی الآخِرین»؛ «و در میان آیندگان، نام نیکی برای من قرار بده.» خداوند نیز دعای او را این‌گونه پاسخ داد: ﴿وَجَعَلْنَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾: «آن (کلمه توحید) را در میان نسلش کلمه ماندگار قرار داد، باشد که آنان (به توحید) بازگردند.» این آیات درباره ماندگاری کار معلم روی فکر افراد است.

۸۳۱ ۱ در کلاس، آینده یک انسان رقم می‌خورد. کلاس می‌تواند افراد را از پرتگاه‌های جهالت دور کند و مسیر زندگی یک فرد و نقشه راه او را تغییر دهد. مدرسه و دانشگاه، کارخانه انسان‌سازی است و کلاس داری، به ویژه اگر نسل نو مخاطب باشد، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

۸۳۲ ۱ نشانه فقیه آن است که مردم را از شر دشمنانشان آزاد سازد: «و انقذهم من أعدائهم». پس معلم ربانی، ناجی (نجات‌دهنده) بشر است.

۸۳۳ ۲ با توجه به اینکه به بیان قرآن، قابیل، یادگیری روش دفن انسان در خاک را از مشاهده رفتار کلاغ می‌آموزد، پس آیه ﴿فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا...﴾ اشاره به نفی محدودیت انسانی در آموزش دارد. چون در آیه ﴿فَلَوْ لَا تَفَرَّ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ...﴾ به گروهی از مردم دستور کوچک برای تفقه در دین داده شده است، پس محدودیت مقداری از آموزش نفی شده است.

۸۳۴ ۲ در آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! هرگاه خدا و رسول، شما را به چیزی که حیات‌بخش شماست دعوت می‌کنند، بپذیرید.» مؤمنان موظف به اجابت دعوت خدا و پیامبر (ص) هستند تا به حیات فکری برسند. زیرا حیاتی که با دعوت انبیا فراهم می‌آید، حیات نباتی (گیاهی) نیست.

۸۳۵ ۴ خداوند آن‌جا که بحث از علم و فرهنگ است، صفت «اکرم» را به کار می‌برد و می‌فرماید: «اقرأ و ربك الاكرم». در سوره الرحمن نیز ابتدا به تعلیم قرآن اشاره می‌کند، سپس آفرینش انسان: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ﴾ که بیانگر ارزش علم و تعلیم مقدم بر آفرینش انسان است.

۸۱۶ ۲ پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس باید برای نصف دیگر، از خدا پروا داشته باشد.»

۸۱۷ ۳ لطافت‌های روحی و ظرافت‌های عاطفی دختر، آن‌گاه که در فضای محبت و علاقه جنس مخالف قرار می‌گیرد، احتمال نادیده گرفتن برخی واقعیت‌ها و کاستی‌ها را به دنبال دارد؛ لذا ضرورت اجازه پدر برای ازدواج دختران معلوم می‌شود.

۸۱۸ ۱ همواره دیده‌ایم که علاقه و محبت به یک شخص، چشم و گوش را می‌بندد و عقل را به حاشیه می‌راند. لذا امام علی (ع) می‌فرماید: «حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمِي وَيُصِمُّ؛ علاقه شدید به چیزی، آدم را کور و کر می‌کند.» از این رو پیشوایان دین از ما خواسته‌اند که در مورد همسر آینده با پدر و مادر خود مشورت کنیم تا به انتخابی درست برسیم.

۸۱۹ ۱ این حدیث اشاره دارد که علاقه و محبت اولیه، چشم و گوش را می‌بندد و عقل را به حاشیه می‌راند. لذا لزوم مشورت با دیگران، به خصوص با والدین را رقم می‌زند.

۸۲۰ ۱ این حدیث اشاره دارد که علاقه و محبت اولیه، چشم و گوش را می‌بندد و عقل را به حاشیه می‌راند. لذا لزوم توجه به مشورت با والدین در توصیه‌های پیشوایان دینی ما را رقم می‌زند.

۸۲۱ ۱ طبق فرموده پیامبر اکرم (ص)، باید در نصف دیگر از خدا پروا داشته باشد.

۸۲۲ ۱ با توجه به این حدیث علاقه و محبت اولیه، چشم و گوش را می‌بندد و عقل را به حاشیه می‌راند.

۸۲۳ ۲ پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا خداوند اخلاقتان را نیکو گرداند و در رزق و روزی آن‌ها توسعه دهد و عفاف و غیرت آن‌ها را زیاد گرداند.»

مهارت معلمی - فصل ۱

۸۲۴ ۳ معلمی انتقال تجربه و «انقاذ غریق» به معنای «نجات غرق‌شده» است. این جمله بیانگر ارزش و قداست معلمی است که چنان قداستی دارد که وصف شغل برای آن سبک می‌نماید. پس معلمی شغل نیست، بلکه عبادت است.

۸۲۵ ۴ در زمان طاغوت، به سراغ برخی از مبلغین رفتند و با پرداخت مبالغی آنان را جذب نظام شاهنشاهی کردند. آن‌ها از زیر بار شغل شریف معلمی، شانه خالی کردند و با حضور در دستگاه فاسد، به دنیا روی آوردند. در آن روز، آیت‌الله العظمی گلپایگانی (ره) فرمود: «اگر طلبه‌ای به جای تبلیغ و تحصیل دین، سراغ دربار رفت و بازوی آنان شد، نگوید: رفته‌ام؛ بلکه بگوید: لیاقت نداشتم و امام زمان (عج) مرا از حوزه بیرون انداخت.» انتخاب نظام طاغوت به جای معلمی صحیح نیست؛ پس معلمی یک انتخاب صحیح است.

۸۲۶ ۲ در فرهنگ اسلامی از رهبر آسمانی با تعبیراتی چون معلم، مربی یا پدر یاد شده است. رسول خدا (ص) درباره جایگاه ممتاز معلم فرمودند: «بالاترین صدقات آن است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد.»

۸۳۶ ≡ ۲ با توجه به این عبارت قرآنی، اولین معلم، خداوند و دانش‌آموز او حضرت آدم (ع) بوده است. خداوند به حضرت آدم اسماء الهی را یاد داد.

۸۳۷ ≡ ۴ معلمی، انتقال علم و تجربه، انفاذ غریق (نجات دادن غرق شده) و کلید عزت، بصیرت و مصونیت است. پس همهٔ موارد صحیح هستند.

۸۳۸ ≡ ۲ در قرآن برای توصیف انبیا (ع) عبارات متعددی به کار رفته؛ ولی آنچه بیش از همه استفاده شده، تعبیر «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَ الْحِكْمَةَ وَ يَزَكِّيهِمْ» است که نشان می‌دهد کار پیامبران، تعلیم کتاب و حکمت و تزکیه بوده است.

۸۳۹ ≡ ۲ تعلیم و تربیت، مبارک‌ترین کاری است که خداوند آن را بر دوش انبیا و اوصیا (ع) گذاشته است و در قرآن برای توصیف انبیا (ع) عبارات متعددی به کار رفته، ولی آنچه بیش از همه استفاده شده تعبیر: «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَ الْحِكْمَةَ وَ يَزَكِّيهِمْ» است که نشان می‌دهد کار پیامبران، تعلیم کتاب و حکمت و تزکیه بوده است.

۸۴۰ ≡ ۲ آیت‌الله العظمی گلپایگانی فرمود: «اگر طلبه‌ای به جای تبلیغ و تحصیل (فراگرفتن) دین، سراغ دربار رفت و بازوی آنان شد، نگویید: رفتیم؛ بلکه بگویید: لیاقت نداشتیم و امام زمان (عج) مرا از حوزه بیرون انداخت. اگر ساخته‌های انسانی تا مدت کمی منشأ اثر هستند، اثری که استاد و معلم روی شاگرد می‌گذارند گاهی تا قیامت ادامه پیدا می‌کند.

۸۴۱ ≡ ۱ رسول خدا (ص) فرمودند: «بالاترین صدقات آن است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد.»

۸۴۲ ≡ ۲ اتصال معلم و استاد و مربی به خداوند متعال، نقش مهمی در انجام مسئولیت آن‌ها - که همانا ارشاد و هدایت مردم است - دارد؛ لذا از عالم دینی به «عالم ربانی» تعبیر می‌شود، در فرهنگ اسلامی از رهبر آسمانی با تعبیراتی چون معلم، مربی یا پدر یاد شده است.

۸۴۳ ≡ ۲ امام باقر (ع) فرمود: «تمام جنبندگان زمین و ماهیان دریا و هر موجود کوچک و بزرگی که در زمین و آسمان خداست، برای تعلیم‌دهندهٔ امور نیک استغفار می‌کنند.»

۸۴۴ ≡ ۱ تربیت، کار خداست. معلم تنها علم خود را منتقل نمی‌کند؛ بلکه می‌تواند همهٔ کمالات را با رفتار و گفتار و اخلاق خود به دیگران منتقل کند؛ آن زمان که شاگرد به یأس گرایش پیدا می‌کند، روح امید را در او بدمد و آن هنگام که شاگرد به غرور گرایش پیدا می‌کند، او را هشدار دهد.

۸۴۵ ≡ ۱ معلم یک‌تنه باید کار پنج گروه مهندس را انجام دهد؛ یکی مهندسانی که مسئول ذوب مواد هستند؛ و معلم کار این گروه از مهندسان را این‌گونه روی انسان انجام می‌دهد که با اخلاق و رفتار و محبت، شاگرد را به درس علاقه‌مند می‌کند.

۸۴۶ ≡ ۳ بعد بیان این آیه: «أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ» دلیل انحراف آن‌ها را این‌گونه بیان می‌کند: «أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ»

۸۴۷ ≡ ۲ معلم نمی‌گذارد گوهر انسانیت، نابود و مغفول شود. قرآن کریم درباره بعضی از انسان‌ها می‌فرماید: «أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ»؛ «آن‌ها مثل حیوانات هستند، بلکه پست‌تر.» سپس دلیل انحراف آن‌ها را این‌گونه بیان می‌کند: «أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ»

کار معلم، زدودن غبار غفلت و بیدار کردن انسان خوابیده‌ای است که از گوهر عمر و زندگانی‌اش غافل است.

۸۴۸ ≡ ۱ یکی از نشانه‌های برتری اعمال، ماندگاری آثار آن است؛ چنانکه حضرت ابراهیم (ع) از خدا خواست که در تاریخ ماندگار باشد: «وَ اجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ»؛ و در میان آیندگان، نام نیکی برای من قرار بده. خداوند نیز دعای او را این‌گونه پاسخ داد: «وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّكُمْ يَرْجِعُونَ»؛ «آن [کلمه توحید] را در میان نسلش کلمه ماندگار قرار داد، باشد که آنان (به توحید) بازگردند.»

۸۴۹ ≡ ۳ عده‌ای از وظیفهٔ خود غافل‌اند: «كذالك انتك آياتنا فنسيتها»؛ «همانگونه که آیات ما به تو رسید و تو آن‌ها را فراموش کردی.»

۸۵۰ ≡ ۴ نشانهٔ فقیه آن است که مردم را از شرّ دشمنانشان آزاد سازد؛ «وَ انقذهم من اعدائهم». امروزه رشته‌های تحصیلی متنوعی ایجاد شده است که در بسیاری از امور، رفاہ را برای بشر به ارمغان آورده‌اند؛ اما آیا توانسته‌اند بشر را آزاد کنند؟ در موارد زیادی علم هست؛ ولی ثمره‌اش نیست.

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف: علم حقیقی، نگاه انسان را توحیدی می‌کند.

د: نه دانشمندی که دنیا را بر آخرت برگزیند، عالم ربانی است، و نه علم او، علم حقیقی.

۸۵۱ ≡ ۳ در قرآن کریم آمده است گروهی جذب اموال قارون شده بودند و می‌گفتند: «ای کاش ما هم مثل قارون ثروتمند بودیم» ولی کسانی که اهل علم بودند به آن‌ها چنین تذکر می‌دادند «وَلَيْكُم ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ»: «وای بر شما! پاداش الهی بهتر است.» از این آیه استفاده می‌شود که اگر کسی علم واقعی داشته باشد، در تشخیص دنیا و آخرت اشتباه نمی‌کند.

۸۵۲ ≡ ۴ اسلام برای آموزش محدودیت مکانی قائل نیست: «لو كان العلم منوطاً بالتراب لتناوله رجال من فارس؛ اگر علم در تریا باشد، مردانی از فارس به آن می‌رسند.»

۸۵۳ ≡ ۲ این آیه شریفه که ترجمهٔ آن این است: «چرا از هر گروهی از مردم، دسته‌ای کوچ نمی‌کنند تا در دین فقیه شوند؟» به نفی محدودیت مقداری اشاره دارد.

۸۵۴ ≡ ۴ نه محدودیت مقداری: «فلو لا نفر من كل فرقة منهم طائفة ليتفقهوا في الدين»؛ «چرا از هر گروهی از مردم، دسته‌ای کوچ نمی‌کنند تا در دین فقیه شوند؟»

- نه محدودیت جغرافیایی: «اطلبوا العلم ولو بالبعین؛ دانش را بجویید، اگرچه در چین باشد.»

۸۵۵ ≡ ۳ در سورهٔ «الرحمن» ابتدا به تعلیم قرآن اشاره می‌کند و سپس آفرینش انسان یعنی اول راه هدایت «عَلَّمَ الْقُرْآنَ» سپس آفرینش انسان. این تعبیر بیانگر ارزش علم و معلم و تعلیم است و نشان می‌دهد که علم و فرهنگ بالاترین ارزش را دارد و ارزش علم بیش از هر چیزی است.

هوش کلامی

۱۱۹۵ = ۳ دسیسه: مکر، حيله، توطئه

۱۱۹۶ = ۴ مخمصه: رنج، زحمت، گرفتاری

۱۱۹۷ = ۲ میزان: اندازه، مقدار، ترازو

۱۱۹۸ = ۴ مهار: کنترل، افسار، لگام

۱۱۹۹ = ۴ ملعبه: از ریشه ل ع ب عربی و هم خانوادهٔ لعبت، به معنی ابزار بازی، بازیچه

۱۲۰۰ = ۲ فراغ: آسودگی، رهایی، آسایش

۱۲۰۱ = ۴ حسد: حسادت، بخل، رشک

۱۲۰۲ = ۳ احیا: از ریشه ح ی عربی و هم خانوادهٔ حی، محیا، حیات، به معنی زنده کردن، زنده نگه داشتن

۱۲۰۳ = ۱ تفحص: تحقیق، بررسی، پی جویی

۱۲۰۴ = ۴ سیطره: استیلا، تسلط، چیرگی

۱۲۰۵ = ۳

۱۲۰۶ = ۳

۱۲۰۷ = ۲

۱۲۰۸ = ۲

۱۲۰۹ = ۱ معاشرت: هم نشینی، مجالست

۱۲۱۰ = ۳ گوهر اصل: اصل و نسب خانوادگی

۱۲۱۱ = ۲ باید = شایسته است / نباید = شایسته نیست

۱۲۱۲ = ۴ مطابق فرهنگ واژگان، «عدم» برابر است با «مقابل وجود، نیستی، نابودی، نبودن». پس گزینه‌های (۲ و ۳) نادرستند. اما با توجه به بافت متن «نابودی» مناسب نیست و گزینهٔ درست «نبود» به معنی «نبودن» است.

۱۲۱۳ = ۲ «ناشی» به معنی نابلد واژه‌ای فارسی است که در اینجا کاربرد ندارد. ناشی در این متن از ریشهٔ عربی «ن ش ی» به معنی ریشه گرفتن و رشد کردن است و در نتیجه به معنی «نشئت گرفته».

۱۲۱۴ = ۴ مطابق فرهنگ واژگان، «رویکرد» برابر است با «روش برخورد یا مواجه شدن». به این مفهوم گزینه‌های (۱ و ۳) نیز به آن نزدیک هستند، اما با توجه به مسئلهٔ فرزندپروری که در متن مطرح شده، بهترین معنا «روش» است که در گزینهٔ (۴) آمده است.

۱۲۱۵ = ۳ اگرچه در فرهنگ واژگان برای مفهوم «اقلیم» عبارت‌های «سرزمین، کشور، بوم‌بر» نیز آمده است، اما در اینجا منظور مجازاً «آب‌وهوای» سرزمین است و گزینهٔ درست گزینهٔ (۳).

۱۲۱۶ = ۱ «جلب» از ریشهٔ عربی «ج ل ب» به مفهوم «کشیدن» به سوی خود و جذب کردن» است. از طرفی به همین مفهوم به شکل مجازی به معنی «دست‌گیر کردن» نیز در مسائل حقوقی به کار می‌رود. در اینجا اما با توجه به متن، منظور همان معنی اصلی واژه و «جذب کردن» یا «کشیدن» است.

۱۲۱۷ = ۲ هر چهار گزینه می‌توانند معنای لغت‌نامه‌ای «نیرو» باشند؛ در اینجا اما منظور از نیرو، فشاری است که گاز به دیواره‌ها وارد می‌کند. در همراهی با عبارت «به دیواره‌های داخلی بالن وارد می‌کند» نیز بهترین گزینه «فشار» است.

۱۲۱۸ = ۱ «بادی» از ریشهٔ عربی «ب د ی» بر وزن فاعل است و هم خانوادهٔ واژه‌هایی مانند «ابتدا» و «مبتدی». اگرچه گزینه‌های (۳ و ۴) نیز از نظر مفهوم نزدیک به آن هستند، ولی در ساختار عبارت «بادی امر» نمی‌گنجند. گزینهٔ (۲) نیز غلط مصطلحی است که بسیاری به جای «بادی» به کار می‌برند و معنایی به کل متفاوت دارد.

۱۲۱۹ = ۳ به لحاظ ساختاری هر چهار گزینه در جایگاه «عبث» می‌گنجند. اما با توجه به مفهوم متن، گزینهٔ (۴) نمی‌تواند پاسخ باشد. از طرفی گزینهٔ (۱) نیز بی‌ارتباط با صحبت متن است. تنها گزینهٔ (۲) می‌تواند به جز گزینهٔ (۳)، مفهومی درست به متن بدهد. در اینجا باید به معنای لغت‌نامه‌ای «عبث» نیز دقت کرد و گزینهٔ (۳) را برگزید. «عبث» مطابق فرهنگ واژگان برابر است با «باطل، بی‌ثمر، بیهوده».

۱۲۲۰ = ۳ «پردازش» در فرهنگ واژگان برابر است با «انجام عملیات، پرداختن، توجه و اشتغال داشتن به چیزی». گزینهٔ (۴) اگرچه مطابق معنی لغت‌نامه‌ای «پردازش» است، در بافت جمله نمی‌گنجد. گزینه‌های (۱ و ۳) هر دو بخشی از معنای کلی «پردازش» را دارند و می‌توانند مجازاً درست باشند که با توجه به بافت متن، «تحلیل» به منظور نویسنده نزدیک‌تر است و پاسخ درست، گزینهٔ (۲) بی‌ربط است.

۱۲۲۱ = ۱ اگرچه «تصوّر» مفاهیم «خیال و تخیل» را نیز به دست می‌دهد، در اینجا اما منظور از «تصوّر» برابر است با «تصویر ذهنی» که بهترین عبارت برای آن «نگرش» است.

۱۲۲۲ = ۴ «مألوف» در لغت‌نامه به صورت «آشنا، آموخته، انس گرفته و مأنوس و عادت کرده شده ...» معنی شده است که نزدیک‌ترین گزینه به این مفهوم «مرسوم» است. مطابق بافت متن هم می‌توان به این نتیجه رسید که یک رویه تبدیل به رسمی شده است که همه‌جا «مرسوم» است.

۱۲۲۳ = ۳ مطابق فرهنگ لغات، «مزایا» برابر است با جمع «مزیت» به معنی امتیازها، برتری‌ها و فواید مطابق متن نیز می‌توان معنی «فواید» را برداشت کرد.

۱۲۲۴ = ۲ انصاف: داد، عدل

۱۲۲۵ = ۱ دردمند: آزرده، مجروح

۱۲۲۶ = ۴ هیاهو ≠ آرامش

۱۲۲۷ = ۱ کرشمه = عشوه (بقیهٔ گزینه‌ها حرف کم دارند).

۳ = ۱۲۲۸ جاه: مقام، درجه

۱ = ۱۲۲۹ غافل ≠ آگاه

۱ = ۱۲۳۰ بدی ≠ نیکی، صلاح

۴ = ۱۲۳۱ شیفته = مفتون = فریفته

۲ = ۱۲۳۲ زشتی = پلیدی

۱ = ۱۲۳۳ آخر = منتهی، پایان

۲ = ۱۲۳۴ بزرگداشت

۳ = ۱۲۳۵ چراغ آویز = قندیل

۴ = ۱۲۳۶ میدان جنگ = اردوگاه

۲ = ۱۲۳۷ اسارت = وارheidن (رهایی)

۳ = ۱۲۳۸ پربیشان حال = شوریده (ش، و، ر، ی، د، ه)

۳ = ۱۲۳۹ مفهوم بیت «تسلیم» محض درقبال امر خدا بودن است.

بررسی سایر گزینه‌ها

گزینه ۱: تکریم گزینه ۲: تصدیق گزینه ۴: تحریف

۴ = ۱۲۴۰ بی‌ارزش ≠ مایه‌ور (ارزشمند)

۲ = ۱۲۴۱ فراموشی ≠ تداعی (ت، د، ا، ع، ی)

تداعی شدن: در ذهن آمدن، به خاطر آمدن

۱ = ۱۲۴۲ برکنار نمودن = عزل کردن (ع، ز، ل، ک، ر، د، ن)

۴ = ۱۲۴۳ پیشین = متقدم

۳ = ۱۲۴۴ مفهوم ضرب المثل «تمرین و ممارست» است.

بررسی سایر گزینه‌ها

گزینه ۱: نظم و دقت

گزینه ۲: مسئولیت‌پذیری

گزینه ۴: سپاس‌گزاری

۱ = ۱۲۴۵ واقف = مطلع

۱ = ۱۲۴۶ ش م ا ی ل (شمایل = شکل)

۳ = ۱۲۴۷ نامبارک = شوم ← موش

۱ = ۱۲۴۸ قلعه (ق، ل، ع، ه) + (ا) ← علاقه = دلبستگی

۲ = ۱۲۴۹ برپا کننده = فرازنده

۳ = ۱۲۵۰

گروه ۱: ا ب پ ت ث ج چ ح
گروه ۲: ش س ژ ز ر ذ د خ
گروه ۳: ص ض ط ظ ع غ ف ق
گروه ۴: ی ه و ن م ل گ ک

۳ = ۱۲۵۱ ترتیب حروف: ا ا ا ا ر ر ر ز س ف ن ی

حرف پنجم: ر

حرف دوم سمت راست: ا

حرف هشتم پس از «ا»: خ

۱ = ۱۲۵۲ حروف «سنت آگزیوری» به ترتیب الفبا ← ا ب ت ر ز س گ

ن و ی

حرف نهم ← و

حرف پنجم سمت راست ← ر

در الفبا «س» سومین حرف بعد از «ر» است.

۳ = ۱۲۵۳ جفت واژه‌های «ا، ت»، «ه، ی»، «ا، ب» و «ت، ب» به ترتیب دو

فاصله، بدون فاصله، بدون فاصله و یک فاصله دارند که در الفبا هم، چنین است.

۲ = ۱۲۵۴ در کلمه و الفبا «م» و «ن» کنار هم هستند.

در کلمه و الفبا «ن» و «ی» دو حرف فاصله دارند.

۳ = ۱۲۵۵ حروف حذف شده: پ، ج، خ، ر، س، ض، ع، ق، ل، و

۱ = ۱۲۵۶ بند ← آوخ حروف به ترتیب یک حرف «عقب، جلو، عقب»

شرب ← سزا حروف به ترتیب یک حرف «عقب، جلو، عقب»

ذهن ← دیم حروف به ترتیب یک حرف «عقب، جلو، عقب»

۱ = ۱۲۵۷ ترتیب جدید حروف: نیمه اول ←

ش س ژ ز ر ذ د خ ح چ ج ث ت پ ب ا

ترتیب جدید حروف: نیمه دوم ←

ی ه و ن م ل گ ک ق ف غ ع ظ ط ض ص

سفارش: س ف ا ر ش

۱۵ ۲۳ ۱ ۱۲ ۱۶

با ترتیب جدید ← بگ شتا: ب گ ش ث ا

۱۵ ۲۳ ۱ ۱۲ ۱۶

گندم: گ ن د م

۲۶ ۲۹ ۱۰ ۲۸

با ترتیب جدید ← فظ جع: ف ظ ج ع

۲۶ ۲۹ ۱۰ ۲۸

۳ = ۱۲۵۸ ذ ژ ه ن

ر ز ی و ← وزیر

حروف فرد: ا پ ث ج خ ذ ز س ص ط ع ف ک ل ن ه

حروف زوج: ب ت ج ح د ر ژ ش ض ظ غ ق گ م و ی

تغییرات: ذ ← ر

ژ ← ز

ه ← ی

ن ← و

دژهن (الف) و (ب) ← رژیو (ج) ← وزیر